

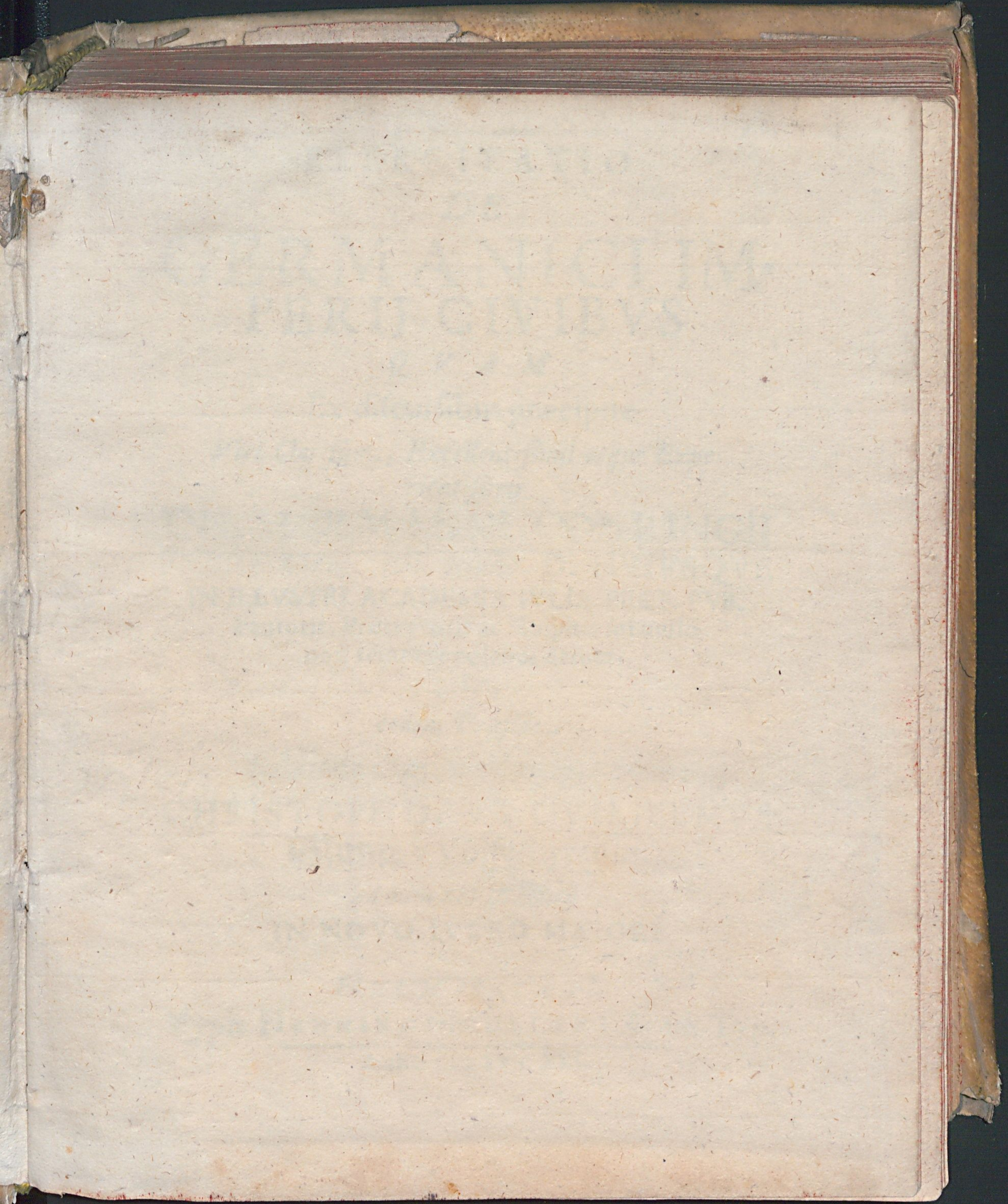
Handwritten text, possibly a signature or name, in cursive script.

A small handwritten mark or character.

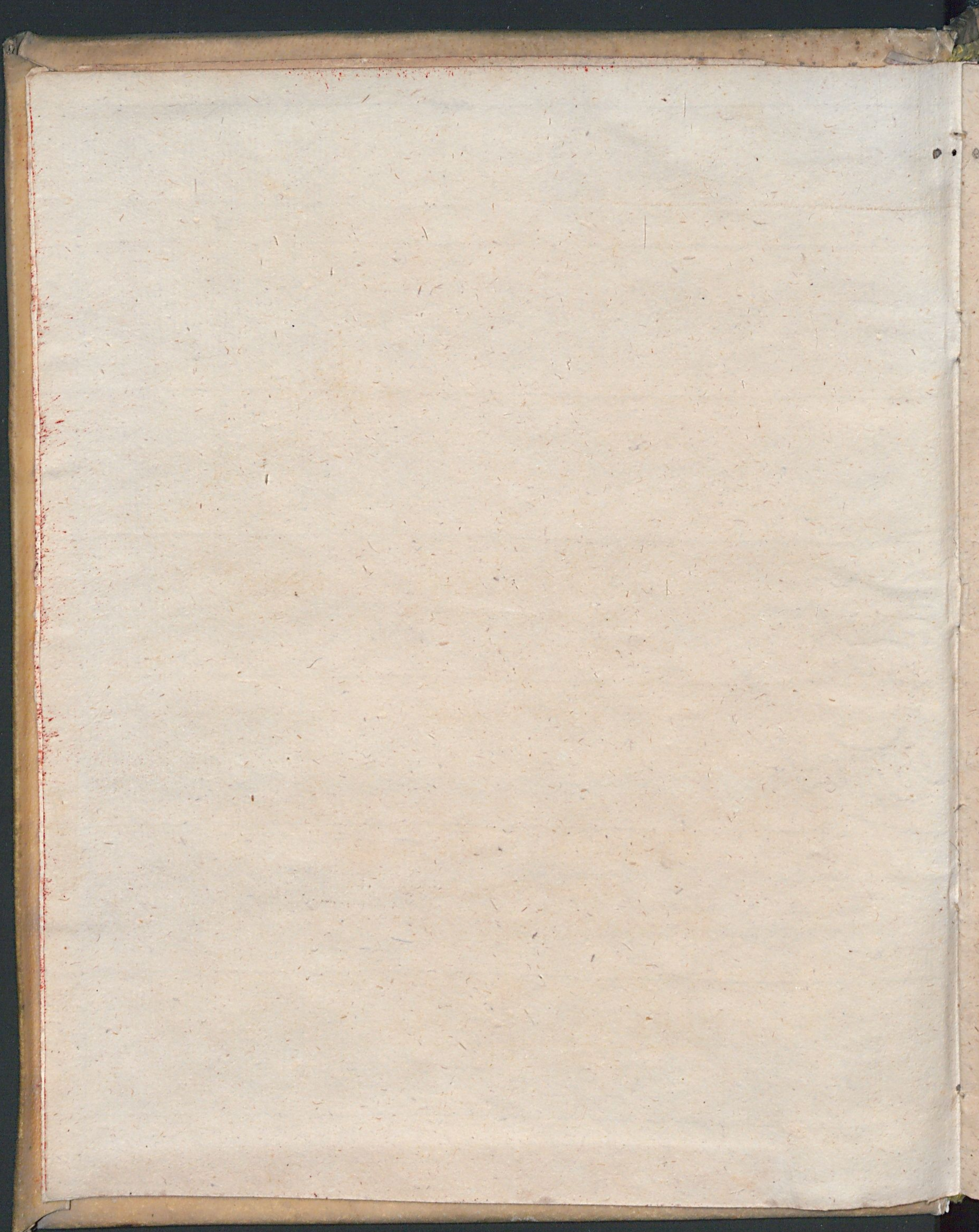
U. g. 291.

8

INSTRUMENTVM
PACIS,

A
SACRÆ CÆSARÆ,
ET
SACRÆ SVEDICÆ
MAIEST. MAIEST.

NEC NON

Sacri Rom. Imperij Deputatorum ex-
traordinariorum & aliorum Electorum, Princi-
pum, & Statuum Legatis Plenipotentiaris O S N A-
BRVGIS, 24. Mensis Octobris, Anno 1648.
subscriptum, eorundemq; Sigillis
munitum.

quod

*Ex dictatura directorij Moguntini nuperrimè Mo-
nasterij expressum*

nunc

*transit in Chalcographieum Typographi
Magdeburgensis*

JOHANNIS MULLERI.

IN NOMINE
SACRO-SANCTAE
ET
INDIVIDVAE
TRINITATIS,
AMEN.

Notum sit vniuersis & sin-

gulis quorum interest aut quomo-
dolibet interesse potest. Postquam à multis Annis
orta in Imperio Romano dissidia, motusque Ciuiles
eò vsque increuerant, vt non modò Vniuersam
Germaniam, sed & aliquot finitima Regna, Potissi-
mùm verò Sueciam, Galliamque ita inuoluerint,
vt diuturnum & acre exinde natum sit bellum, Pri-
mò quidem inter Serenissimum & Potentissimum

Principem ac Dominum, Dominum FERDINANDVM SECVNDVM, Electum
Romanorum Imperatorem semper Augustum, Germaniæ, Hungariæ, Bohe-
miæ, Dalmatiæ, Croatiae, Sclauoniæ, &c. Regem, Archi Ducem Austriæ, Du-
cem Burgundiæ, Brabantiae, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Marchionem Mora-
uiæ, Ducem Luxemburgiæ, Superioris ac Inferioris Silesiæ, Württembergæ
& Teckæ, Principem Sueuiæ, Comitem Habsburgi, Tyrolis, Kyburgi & Go-
ritiæ, Landgrauium Alsatiae, Marchionem Sacri Romani Imperij Burgoniæ, ac
Superioris & Inferioris Lusatiæ, Dominum Marchiæ Sclauonicæ, Portus Na-
onis & Salinarum, inclitæ memoriæ, cum suis Fœderatis & adhærentibus ex
vnâ. Et Serenissimum ac Potentissimum Principem ac Dominum, Domi-
num GVSTAVVM ADOLPHVM, Suecorum, Gothorum & Vandalorum Re-
gem, Magnum Principem Finlandiæ, Ducem Esthoniæ & Careliæ, Ingridiæq; Do-
minum, inclitæ recordationis & Regnum Sueciæ, eiusq; Fœderatos & adhærentes

4

ex alterâ parte: Deinde post eorum è vitâ decessum inter Serenissimum & Potentissimum Principem & Dominum, Dominum FERDINANDVM III. Electum Romanorum Imperatorem semper Augustum, Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclauoniæ, &c. Regem, Archiducem Austriæ, Ducem Burgundiæ, Brabantia, Styria, Carinthia, Carniola, Marchionem Morauia, Ducem Luxemburgia, Superioris ac Inferioris Silesiæ, Württembergæ & Teckæ, Principem Sueuiæ, Comitem Habsburgi, Tyrolis, Kyburgi & Goritiæ, Landgrauum Alsatia, Marchionem Sacri Romani Imperij Burgoniæ, ac Superioris & Inferioris Lusatia, Dominum Marchiæ Sclauonica, Portus Naonis & Salinarum, cum suis Fœderatis & Adhærentibus ex vnâ & Serenissimum ac Potentissimam Principem ac Dominam, Dominam CHRISTINAM, Suecorum, Gothorum Vandalorumque Reginam, Magnam Principem Finlandiæ, Ducem Esthoniæ & Careliæ, Ingridæque Dominam, Regnumque Sueciæ & eius Fœderatos & Adhærentes ex alterâ parte; vnde multa Christiani sanguinis effusio, cum plurimarum Prouinciarum desolatione secuta est: Tandem Diuinâ Bonitate factum esse, vt vtrinque de Pace Vniuersali suscepta sit cogitatio, in eumque finem ex mutuâ partium conuentione, Hamburgi die vigesima quinta stylo nouo, vel die decima quinta stylo veteri Decembris, Anno Domini Millesimo sexcentesimo quadagesimo primo inita, constituta sit dies vndecima stylo nouo, vel primo stylo veteri Mensis Iulij, Anno Domini Millesimo sexcentesimo quadagesimo tertio Congressui Plenipotentiariorum OSNABRUGIS & MONASTERII Westphalorum instituendo: Comparescentes igitur statuto tempore & loco vtrinque legitimè constituti Legati Plenipotentiarij, à parte quidem Imperatoris Illustrissimi & Excellentissimi Domini, Dominus Maximilianus Comes à Trautmansdorff & Weinsberg, Baro in Gleichenberg, Neostadij ad Cocrum, Negau, Burgau & Totzenbach, Dominus in Teinitz, Eques Aurei Velleris, Consiliarius Secretus, & Camerarius Sacræ Cæsareæ Maiestatis, eiusque Aulæ Supremus Præfectus; nec non Dominus Ioannes Maximilianus Comes à Lamberg, Liber Baro in Ortteneck & Ottenstein, Dominus in Stockain & Ammerang, Burggrauus in Steyer, &c. Sacræ Cæsareæ Maiestatis Camerarius, & Dominus Iohannes à Crane, Iuris vtriusque Licentiatus, Comes Palatinus, Consiliarij Imperiales Aulici; A parte verò Regiæ Sueciæ Illustrissimi & Excellentissimi Domini, Dominus Ioannes Oxenstierna Axelij, Comes Moria Australis, Liber Baro in Kymitho & Nynäs, Dominus in Fyholm, Alhult, Hörningsholm, Sudorbo & Lidôo, Regni Sueciæ Senator & Consiliarius Cancellariæ, & Dominus Ioannes Adler Saluus, Dominus in Adlersberg, Harsfeldt, Wildenbruch & Tullinge, Regni Sueciæ Senator, Regiæ Maiestatis Consiliarius Secretus, & Aulæ Cancellarius. Post inuocatum Diuini Numinis auxilium mutual-

tuasque Plenipotentiarum tabulas (quarum apographa sub finem huius Instru-
menti de verbo ad verbum inserta sunt,) ritè commutatas, præsentibus suffra-
gantibus, & consentientibus Sacri Romani Imperij Electoribus, Principibus, ac
Statibus ad Diuini Numinis gloriam & Christianæ Reipublicæ salutem in mu-
tuas Pacis & amicitiaæ leges consenserunt & conuenerunt tenore sequenti.

(:~~~~~:)
(:~~~~~:)

I.

P A X sit Christiana, Vniuersalis, perpetua veraque & sincera Amicitia in-
ter Sacram Cæsaream Majestatem, Domum Austriacam, omnesque ejus Fœ-
deratos & Adhærentes, & singulorum Hæredes & Successores, imprimis Re-
gem Catholicum, Electores, Principes ac Status Imperij ex vnâ: & Sacram Re-
giam Majestatem, Regnumque Sueciæ, omnesque eius Fœderatos & Adhæren-
tes & singulorum Hæredes ac Successores, imprimis Regem Christianissimum
ac respectiuè Electores, Principes, Statusque Imperij ex alterâ parte. Ea-
que ita sincerè serioque seruetur & colatur, vt vtraque pars alterius vtilitatem, hono-
rem ac commodum promoueat, omni-que ex parte & Vniuersi Romani Impe-
rij cum Regno Sueciæ, & vicissim Regni Sueciæ cum Romano Imperio fida vi-
cinitas & secura studiorum Pacis atque amicitiaæ cultura reuirescant, ac reflo-
rescant.

II.

Sit vtrunque perpetua obliuio & Amnestia omnium eorum quæ ab initio
horum motuum, quocunque loco modo-ve ab vnâ vel alterâ parte vtrò-que
hostiliter facta sunt, ita vt nec eorum nec vllius alterius rei causa vel prætextu al-
ter alteri post hac quidquam hostilitatis aut inimicitiaæ, molestiaæ vel impedi-
menti quoad personas, statum, bona vel securitatem, per se vel per alios, clam aut pa-
lam, directè vel indirectè, specie juris aut viâ facti in Imperio aut vsquam extra
illud, [non obstantibus vllis prioribus pactis in contrarium facientibus] inferat
vel inferri faciat, aut patiatur, sed omnes & singula hinc inde tam ante Bellum
quam in Bello, verbis, scriptis aut factis illatae iniuria, violentia, hostilitates, dam-
na, expensæ, absque omni personarum rerumve respectu, ita penitus abolita sint,
vt quicquid eo nomine alter aduersus alterum prætereundum posset, perpetuâ sit ob-
liuione sepultum.

III.

Iuxta hoc Vniuersalis & illimitatae Amnestiaæ fundamentum, vniuersi & singuli
Sacri Romani Imperij Electores, Principes, Status (comprehensâ immediatâ

Imperij Nobilitate) eorumque Vasalli, subditi, Ciues & Incolæ, quibus occasione Bohemix, Germanixve motuum vel foederum hinc inde contractorum, ab vnâ vel alterâ parte aliquid præjudicij aut damni quocunq; modo vel prætextu illatum est, tam quoad Ditiones & Bona Feudalia, subfeudalia & allodialia, quam quoad dignitates, immunitates, Iura & priuilegia restituti sunt plenariè in eum vtrinque statum in Sacris & Profanis, quo ante destitutionem gauisi sunt, aut Iure gaudere potuerunt, non obstantibus, sed annullatis quibuscunq; interim in contrarium factis mutationibus.

Quemadmodum verò tales restitutiones omnes & singulæ intelligendæ sunt saluis juribus quibuscunq;, tam directi quàm vtilis Domini, in vel circa bona restituenda, siue secularia siue Ecclesiastica, siue restituenti, siue restituendo, siue cuius tertio competentibus, salvis item litis pendentiis desuper in Aula Cæsarea siue in Camera Imperiali vel aliis Imperij immediatis aut mediatis Dycasteriis vertentibus: ita hæc clausula saluatoria generalis vel aliæ subsequentes speciales ipsam restitutionem nullatenus impediunt, sed competentia iura, actiones, exceptiones, & litispendentiæ post factam demum restitutionem, coràm competenti iudice examinentur, discutiantur & expediuntur, multo minus hæc reseruatio ipsi Amnestiæ vniuersali & illimitatæ quicquam præjudicij afferat, aut etiam ad proscriptiones, confiscationes & eius generis alienationes extendatur, vel articulis aliter conuentis interq; hos compositioni Grauaminum aliquid deroget. Nam quantum juris in bonis Ecclesiasticis hucusq; controuersis eiusmodi restituti vel restituendi sint habituri, patebit infrâ articulo de Grauaminum Ecclesiasticorum compositione.

IV.

Et quamuis ex hac præcedenti regula generali facilè dijudicari possit, qui & quatenus restituendi sint, tamen ad instantiam aliquorum de quibusdam grauioris momenti causis, prout sequitur, specialiter mentionem fieri placuit, ita tamen, vt qui expressè non nominati vel expuncti sunt, propterea pro omissis vel exclusis non habeantur.

Ante omnia verò Causam Palatinam Conuentus Monasteriensis & Osnaburgensis eò deduxit, vt ea de re iam diu mota lis diremta sit modo sequenti.

Et primò quidem quod attinet Domum Bauaricam, Dignitas Electoralis, quam electores Palatini ante hac habuerunt, cum omnibus Regaliis, Officiis, Præcedentiis, Insigniis & juribus quibuscunq; ad hanc dignitatem spectantibus, nullo prorsus excepto, vt & Palatinatus Superior totus, vnâ cum Comitatu Cham, cum omnibus eorum appertinentiis, Regaliis ac Iuribus, sicut hæctenus ita & imposterum maneant penes Dominum Maximilianum Comitem Palatinum Rheni, Bauariæ Ducem eiusq; Liberos, totamque Lineam Guilhelmianam, nam, quam diu masculi ex eâ superstites fuerint.

Vi.

7

Vicissim Dominus Elector Bauariæ, pro se, hæredibus ac successoribus suis, totaliter renunciat debito Tredecem Millionum, omniq; prætentioni in Austriam Superiorem, & statim à publicatâ Pace, omnia Instrumenta de super obtenta Cæsareæ Majestati ad cassandum & annullandum extradat.

Quod ad Domum Palatinam attingit, Imperator cum Imperio publicæ tranquillitatis causa consentit, vt vigore præsentis Conuentionis institutus sit Electoratus Octauus, quo Dominus, Carolus Lodouicus Comes Palatinus Rheni, eiusque hæredes & agnati totius Lineæ Rudolphinæ, iuxta Ordinem succedenti in Aurea Bulla expressum, deinceps fruantur, nihil tamen juris præter simultaneam investituram ipsi Domino Carolo Ludouico, aut eius successoribus, ad ea quæ cum dignitate Electorali Domino Electori Bauariæ, toti que Lineæ Guilhelmiæ attributa sunt, competat.

Deinde vt Inferior Palatinatus totus cum omnibus & singulis Ecclesiasticis & Secularibus bonis, iuribus & appertinentiis, quibus ante motus Bohemicos Electores Principes que Palatini gauisi sunt, omnibus que documentis, registis, rationariis, & cæteris Actis huc spectantibus eidem plenariè restituantur. Cassatis ijs, quæ in contrarium acta sunt, id que authoritate Cæsarea effectum iri; vt neque Rex Catholicus, neque vllus alius qui exinde aliquid tenet, se huic restitutioni vllò modo opponat.

Cùm autem certæ quædam Præfecturæ Stradæ-Montanæ antiquitus ad Electorem Moguntinensem pertinentes, anno demum Millesimo quadringentesimo sexagesimo tertio, pro certa pecuniæ summâ Palatinis cum pacto perpetuæ reuisionis impignoratæ fuerint. Ideò Conuentum est, vt hæ Præfecturæ penes modernum Dominum Electorem Moguntinensem eiusque in ArchiEpiscopatu Moguntinensi Successores permaneant, dummodo pretium pignorationis spontè oblatum, infra terminū executioni conclusæ Pacis præfixum, paratâ pecuniâ exsoluat, cæteris que ad quæ iuxta tenorē literarū oppignorationis tenetur, satis faciat.

Electori quoque Treuirensi tanquam Episcopo Spirensi, Episcopo item Wormatiensi, iura quæ prætendunt in bona quædam Ecclesiastica, intra Palatinatus Inferioris territorium sita, coram competenti iudice prosequi liberum esto, nisi de his inter vtrumque Principem amicè conueniatur.

Quod si verò contigerit Lineam Guilhelmianam masculinam prorsus deficere, superstitè Palatina, non modò Palatinatus superior, sed etiam dignitas Electoralis, quæ penes Bauariæ Duces fuit, ad eosdem superstites Palatinos, interim simultaneâ Investitura gauisuros, redeat, octauo tunc Electoratu prorsus expungendo: Ita tamen Palatinatus superior hoc casu ad Palatinos superstites redeat, vt hæ redibus allodialibus Electoris Bauariæ, actiones & beneficia, quæ ipsis ibidem de iure competunt, reseruata maneant.

Pacta

Pacta quoque gentilitia inter Domum Electoralem Heidelbergensem & Neoburgicam, à prioribus Imperatoribus super Electorali successione confirmata, vt & totius Linix Rudolphinix Iura, quatenus huic dispositioni contraria non sunt, salua rataque maneant.

Adhæc, si quæ Feuda Iuliacensia aperte esse competenti viâ juris euictum fuerit, ea Palatinis euacuentur.

Præterea, vt dictus Dominus Carolus Ludouicus aliquatenus liberetur onere prospiciendi Fratribus de appenagio; Cæsarea Maiestas ordinabit, vt dictis suis Fratribus quadringenta Imperialium Thalerorum millia intra quadriennium, ab initio Anni venturi Millesimi sexcentissimi quadragesimi noni numerandum, expendantur, singulisque Annis centena millia soluantur, vnâ cum annuo censu quinque de centum computatis.

Deinde tota Domus Palatina, cum omnibus & singulis qui ei quocunque modo addicti sunt aut fuerunt, præcipuè verò Ministri qui ei in hoc Conuentu, aut alias operam suam navarunt, vt & omnes Palatinatus exules, fruantur Amnestiâ generali suprâ descriptâ, pari cum cæteris in eâ comprehensis iure, & hac transactione singulariter in puncto Grauaminum plenissimè.

Vicissim Dominus Carolus Ludouicus cum fratribus Cæsareæ Majestati obedientiam & fidelitatem, sicuti cæteri Electores Principesque Imperij præstet, ac insuper Palatinatui superiori pro se & hæredibus suis, tum ipse, tum eius fratres, donec ex Linea Guilhelmiana hæredes legitimi & masculi superfuerint, renuncient.

Cum autem de eiusdem Principis Viduæ Matri, sororibusque præstando viçtalitio, & dote constituenda mentio iniiceretur, pro beneuolo Sacræ Cæsareæ Majestatis in Domum Palatinam affectu, promissum est, dictæ Viduæ Matri pro viçtalitio semel pro semper viginti Thalerorum Imperialium millia, singulis autem sororibus dicti Domini Caroli Ludouici, quando nuptum elocatae fuerint, dena Thalerorum Imperialium millia, nomine suæ Majestatis exsolutum iri. De reliquo verò ipsis idem Princeps Carolus Ludouicus satisfacere teneatur.

Comites in Lainingen & Daxburg, sæpè dictus Dominus Carolus Ludouicus eiusque successores in Palatinatu Inferiori nulla in re turbet, sed iure suo à multis retrò seculis obtento, & à Cæsaribus confirmato, quietè ac pacificè vti frui permittat.

Liberum Imperij Nobilitatem per Franconiam, Sueuiam & Tractam Rheni, cum districtibus appertinentibus in suo statu immediato inuiolatè relinquat.

Feuda etiam ab Imperatore in Baronem Gerardum de Waldenburg, dictum Schenckhern, Nicolaum Georgium Reigersperger, Cancellarium Moguntinum, & Henricum Brömbser, Baronem de Rudesheim, item ab Electore Bauariæ

ria

9
rix in Baronum Johannem Adolphum Wolff, dictum Metternich collata, rata
maneant Teneantur tamen eiusmodi Vasalli Domino Carolo Ludouico, velut
Domino directo eiusque successoribus iuramentum fidelitatis præstare, atq; ab
eodem feudorum suorum renouationem petere.

Augustanæ Confessionis consortibus, qui in possessione templorum fuerant,
interque eos Ciuibus & Incolis Oppenheimensibus seruetur Status Ecclesiasti-
cus Anni 1624. Cæterisque id desideraturis Augustanæ Confessionis exercitium,
tam publicè in templis ad statas horas, quàm priuatim in ædibus propriis, aut
alienis ei rei destinatis per suos aut vicinos verbi diuini Ministros peragere li-
berum esto.

Princeps Ludouicus Philippus Comes Palatinus Rheni recuperet omnes di-
tiones, dignitates & jura in sacris & profanis, quæ ipsi à maioribus ex successio-
ne & diuisione ante tumultus bellicos obuenerunt.

Princeps Fridericus Comes Palatinus Rheni quartam partem vectigalis
Wiltzbacensis, Cœnobium quoque Hornbach cum pertinentiis, & quicquid
juris parens eius antehac ibidem habuit ac possedit, recipiat & respectiuè reti-
neat.

Princeps Leopoldus Ludouicus Comes Palatinus Rheni restituatur penitus
in Comitatum Veldentz ad Mosellam, tam in Ecclesiasticis, quam Politicis, con-
tra omnia hætenus attentata, in eum, quo anno Millesimo sexcentesimo vicesi-
mo quarto ipsius Parens fuit, statum.

Controuersia, quæ vertitur inter Episcopos respectiuè Bambergensem & Her-
bipolensem ac Marchiones Brandenburgicos, Culmbachi & Onoltzbachi de
Castro, Oppido, Præfectura & Monasterio Kitzingen in Franconia ad Mœnum,
aut amicabili compositione aut summario juris processu terminetur intra bien-
nium, sub poena perdendæ prætensionis imponendæ tergiuersanti, interim di-
ctis Dominis Marchionibus restituatur nihilominus fortalitium Wiltzburg in
eum statum, qui tempore traditionis descriptus fuit ex conuentione & promisso.

Domus Würtembergica maneat quietè in recuperata possessione Dynastia-
rum Weinsperg, Newstade & Neckmühle. Restituatur etiam in omnia & singu-
la secularia atque Ecclesiastica bona & jura ante hos motus vbicunque possessa,
interque illa specialiter in Dynastias Blaubeuren, Achalm & Stauffen cum perti-
nentiis, & sub prætextu pertinentium ad eas occupatis bonis cū primis ciuitate
& territorio Goppingensi atque pago Pflumeren, redditibus Vniuersitati Tubin-
gensi piè fundatis: Recipiat etiam Dynastias Heidenheim & Oberkirch, itemq;
Ciuitates Balingen, Tutlingen, Ebingen & Rosenfeld, nec non arcem & pagum
Neidlingen cum pertinentiis, tum Hohentvveil, Hohenasperg, Hohenaurach,
Hohen Tubingen, Albeck, Hornberg, Schiltach cum ciuitate Schorndorff. Re-

B

stitutio

stitutio etiam fiat in Ecclesias Collegiatis Stuttgard, Tübingen, Hernberg, Göppingen, Bachnang, nec non in Abbatis, Præposituras atque Monasteria Bebenhau en, Maulbron, Anhausen, Lorch, Adelberg, Denckendorff, Hirschavv, Blaubeuren, Herprechtingen, Murhard, Albersbach, Königsbrun, Herrenalb, Diui Georgij Reichenbach, Pfullingen & Lichtenstern siue Marien-Cron, & similia, cum omnibus documentis ablatis, saluis tamen & reseruatis Domus Austriacæ, nec non Wurtembergicæ in supradictas Dynastias Blaubeuren, Achalm & Stauffen prætensis juribus, actionibus, exceptionibus & remediis atque beneficiis juris quibuscunque.

Principes quoque Würtembergici Linix Mompelgardensis restituantur in omnes suas ditiones in Alsatia vel vbicunque sitas, & nominatim in duo feuda Burgundica Clerual & Passauant, & ab vtraque parte redintegrentur in eum statum, jura, prærogatiuas, ac in specie ad eam immedietatem erga Romanum Imperium, quâ ante initium horum bellorum gauisi sunt, & quâ cæteri Imperij Principes ac Status gaudent vel gaudere debent.

De Causa Badensi hoc modo conuentum est;

Fridericus Marchio Badensis & Hachbergensis, eiusque filij, & hæredes, cum omnibus qui iisdem quocunque modo inseruierunt, aut adhucdum inseruiunt, cuiuscunq; nominis aut conditionis sine, gaudeant & fruuntur supra Articulo 2. & 3. descriptâ Amnestiâ cum omnibus suis clausulis & beneficiis, eiusque vigore restituantur plenissimè in eum statum in sacris & profanis, in quo ante exortos Bohemix motus fuit Dominus Georgius Fridericus Marchio Badensis & Hachbergensis, quoad Marchionatum inferiorem Badensem, qui vulgò sub appellatione Baden Durlach venit, itemque quoad Marchionatum Hachenbergensem, tum etiam quoad ditiones Röttelen, Baden vveiler, & Sauffenberg, non obstantibus, sed annullatis quibuscunq; interim in contrarium factis mutationibus. Deinde restituantur Marchioni Friderico Præfectura Stain & Renchingen absque onere æris alieni interea temporis a Marchione Guilielmo contracti, ratione fructuum, interesse aut sumptuum per transactionem Etlingæ Anno Domini 1629. initam, dicto Guilielmo Marchioni Badensi cessæ, cum omnibus juribus, documentis literariis, aliisque pertinentiis, ita vt tota illa actio sumptuum ac fructuum perceptorum & percipiendorum, cum omni damno & interesse à tempore primæ occupationis numerando, sublata & penitus extincta sit. Annua quoque pensitatio ex Marchionatu inferiori, Marchionatui superiori pēdi solita, virtutæ præsentium penitus sublata, annullata & annihilata sit, nec eo nomine quicquā vel de præterito vel de futuro in posterum vnquā prætendatur vel exigatur. Alternetur etiam in posterum inter vtramque Lineam Badenſe, inferioris scilicet & superioris Marchionatus Badēsis, præcedētia & Sessio in Comitibus & Circuli Sueuici,

Sueuici, aliisque vniuersalibus vel particularibus Imperij aut quibuscunque conuentibus, pronuntiamen eadem præcedentia penes Marchionem Fridericum, dum superstes erit, permanente.

De Baronatu HohenGerolseck conuentum est, vt si Domina Principissa Badensis prætensa sua iura in dicto Baronatu documentis authenticis sufficienter probauerit, restitutio statim post latam desuper sententiam fiat cum omni causa, omniq[ue] iure, vigore documentorum competenti. Cognitio autem hæc finiatur à die publicatæ Pacis infra biennium. Nullæ denique actiones, transactiones, vel exceptiones, generales vel speciales clausulæ, in hoc Instrumento Pacis comprehensæ (quibus omnibus per expressum & in perpetuum vigore huius derogatum sit) ab vnâ vel alterâ parte vlllo vnquam tempore contra hanc specialem conuentionem allegentur vel admittantur.

Dux de Croy gaudeat effectu generalis Amnestiæ, neque protectio Regis Christianissimi sit ei fraudi, dignitatis, priuilegiorum, honorum, bonorum, aut vlllo alio respectu: quietè quoque possideat eam Dominij Vinstingen partem, quàm Maiores sui possederunt, prout nunc à Domina matre sua dotalitij nomine possidetur. Iuribus Imperij, quoad dictum Dominium Vinstingen in eo statu, quo fuerunt ante hos motus, saluis permanentibus.

Quod Controuersiam Nassau-Siegen contra Nassau-Siegen attinet, cum res hæc per commissionem Cæsaream Anno 1643. ad amicabilem compositionem sit remissa, reassumatur eiusmodi commissio, & tota lis vel amicabili compositione, vel iuridica sententia, coram competenti iudice decidatur; Comite Iohanne Mauritio de Nassau, eiusque fratribus absque vlla turbatione pro suis quotis duntaxat in apprehensa possessione manentibus.

Comitibus Nassau-Saræpontanis restituantur omnes eorum Comitatus, Dynastiæ, territoria, homines & bona Ecclesiastica & secularia, feudalia & allodialia, nominatim verò Comitatus Saræpontanus & Sarverdanus integri cum omni causa; vt & fortalitium Homburg cum tormentis bellicis, mobilibusque ibi repertis; Saluis vtrinque respectiue tam ratione Anno 1629. septimo Iulij per sententiam adjudicatorum in reuisorio, quàm aliis, etiam de illatis damnis, competentibus iuribus, actionibus, exceptionibus & beneficiis Iuris iuxta Leges Imperij determinandis, nisi partes potius ament amicâ transactione rem componi. Saluo etiam iure, quod Comitibus de Lainingin-Daxburg in dicto Comitatu Sarverdano competere potest.

Domus Hanouica restituatur in Præfecturas Bobenhausen, Bischoffsheim am Steeg & Wilstatt.

Iohannes Albertus Comes Solmensis in quadranten. Oppididi Butzbacensis & quatuor pagos adiacentes restituatur.

Itemque restituatur Domus Solms HohenSolms in omnia bona & jura sibi Anno 1637. adempta, non obstante transactione de super cum Domino Georg. Landgrauio Hassiæ postea facta.

Comites de Isenburg gaudeant Amnestia generali supra Artic. 2. & 3. descripta, saluistamen juribus Domino Georgio Landgrauio Hassiæ vel cuius tertio contra eosdem, vt & contra Comites de HohenSolms competentibus.

Rheingrauij in suas Præfecturas Troneck & Wildenburg, itemque Dynastiam Mörchingen cum pertinentiis & cætera omnia jura à vicinis vsurpata, testuantur.

Vidua Domini Ernesti Comitis Sainensis restituatur in eam possessionem Arcis, Oppidi & Præfecturæ Hachenburg cum pertinentiis, vt & pagi Bendorff, in qua fuit ante destitutionem, saluo tamen jure cuiusuis.

Castrum & Comitatus Falckenstein restituatur ei, cui de jure competit. Quicquid etiam juris Comitibus de Rasburg cognominatis Lovvenhaupt, in Præfecturam Bretzenheim, feudum Archi Episcopatus Coloniensis, nec non Baronatum Reipoltzkirch in districtu Huntzrück sita, competit, id eis cum omnibus juribus & appertinentiis saluum sit.

Restituatur etiam Domus Waldeck in possessionem vel quasi omnium jurium in Dynastia Didinghausen & pagis Nordenavv, Lichtenscheid, Defeld & NiedernSchlaidern, prout illis anno Millesimo sexcentesimo vicesimo quarto gauisa est.

Ioachimus Ernestus Comes Ottingensis in omnia Ecclesiastica & Secularia, quæ pater ipsius Ludouicus Eberhardus ante hos motus possidebat, restituatur.

Item Domus Hohenloica in omnia ipsi ablata, præcipue Dynastiam Weickersheim: itemque in Coenobium Schefftersheim absque omni exceptione, imprimis retentionis restituatur.

Fridericus Ludouicus Comes de Lövvenstein & Werthaim in omnes suos Comitatus & Dynastias, quæ tempore huius belli sequestratæ, confiscatæ, aliisque cessæ fuerunt, in politicis, & Ecclesiasticis restituatur.

Ferdinandus Carolus Comes de Lövvenstein & Werthaim in omne id, quod defunctis eius agnatis Georgio Ludouico & Ioanni Casimiro sequestratum confiscatum, aliisque cessum est, in Politicis & Ecclesiasticis restituatur, saluis tamen ijs bonis & juribus, quæ Marcæ Christianæ, filia dicti Georgij Ludouici de Lövvenstein ex hæreditate paternâ & maternâ competunt, in quæ plenariè restituatur. Pariter etiam Vidua Iohannis Casimiri de Lövvenstein, in sua bona dotalitia & hypothecata, reseruato jure, si quod in supradicta competit Comiti Friderico Ludouico, vel amicabili compositione vel legitimo Processu prosequendo.

Domus

Domus Erbacensis imprimis Comitis Georgij Alberti hæredes in castrum Breubergicum, omniaque eius jura, ipsis cum Domino Comite Lövvensteinensi communia, tam quoad præsidium, eiusdemque directionem, quam ætera ciuilia jura restituantur.

Vidua & hæredes Comitis à Brandenstein, restituantur in omnia ex causa belli adempta bona & jura.

Baro Paulus Keyvenhuller cum Nepotibus ex fratre: Hæredes Cancellarij Löfflerij: Marci Conradi à Rheilingen liberi & hæredes; Item Hieronymus à Rheilingen vnâ cum vxore, nec non Marcus Antonius à Rheilingen; quisque in omnia sibi per confiscationem adempta, plenariè restituti sunt.

Contractus, permutationes, transactiones, obligationes & Instrumenta debiti, vi metûve, seu Statibus, seu subditis illicitè extorta, prout in specie queruntur Spira, Weissenburgum ad Rhenum, Landauia, Reutlingen, Hailbrunnâ, alijsque, vt & redemptæ cessæque actiones, abolitæ atque ita annullatæ sunt, vt vllum iudicium actionemve, eo nomine intentare minimè liceat. Quod si verò debitores Instrumenta Crediti vi metûve creditoribus extorserint, ea omnia restituantur, actionibus desuper saluis.

Debita siue Emptionis, venditionis, annuorum reddituum, siue alio nomine vocentur, si ab vnâ alterave belligerantium parte in odium Creditorum violenter extorta sint, contra debitores veram violentiam & realem solutionem intercessisse allegantes, & se ad probandum offerentes, nulli processus executiui decernantur, nisi his exceptionibus præuia plenaria causæ cognitione decis. Processu desuper instituto à Pacis publicatione infra biennium finiendo sub poena perpetui silentij contumacibus debitoribus imponenda. Processus autem hactenus eo nomine contra ipsos decreti, vnâ cum transactionibus & promissionibus pro futura creditorum restitutione factis, tollantur & eneruentur: saluis tamen ijs pecuniarum summis, quæ flagrante bello pro alijs ad auertenda maiora eorum pericula & damna bono animo & intentione erogatæ sunt.

Sententiæ tempore belli de rebus merè secularibus pronunciatæ, nisi processus vitium & defectus manifestè pateat, vel incontinenti demonstrari possit, non quidem omnino sint nullæ, ab effectu tamen rei iudicatæ suspendantur, donec acta judicialia (si alterutra pars intra seimestre ab initia Pace spatium petiuerit reuisionem) in iudicio competenti modo ordinario vel extraordinario in Imperio vsitato reuideantur, & æquabili jure ponderentur, atque ita dictæ sententiæ vel confirmentur vel emendentur, vel si nulliter latæ sint, planè rescindantur.

Si quæ etiam feuda regalia vel priuata ab anno Millesimo sexcentesimo decimo octauo non fuerant renouata, nec interim eorum nomine præstita seruitia,

tia, nemini id fraudi esto, sed tempus repetendæ inuestituræ à die factæ Pacis cedere incipiat.

Tandem omnes & singuli tam bellici Officiales militesque, quam Consiliarij & Ministri togati Ciuiles & Ecclesiastici, quocunque nomine aut conditione censentur, qui vni alterive parti, earundemve foederatis aut adhærentibus, togâ vel sago militarunt, à summo ad infimum, ab infimo ad summum absque vlllo discrimine vel exceptione, cum vxoribus, liberis, hæredibus, successoribus, seruatoribus, quoad personas & bona in eum vitæ, famæ, honoris, conscientiæ, libertatis, Iurium & priuilegiorum statum, quo ante dictos motus gauisi sunt, aut jure gaudere potuerunt, vtrinque restituti sunt, nec eorum personis aut bonis vllum creator præiudicium, vllæue actio vel accusatio intentator, multò minus vllæ poena, damnumve quocunque prætextu irrogator. Et hæc quidem omnia quoad illos, qui Cæsareæ Maiestatis & Domus Austriacæ subditi & vasalli non sunt, plenissimum effectum habeant.

Qui verò Subditi & Vasalli hæreditarij Imperatoris & Domns Austriacæ sunt, eadem gaudeant Amnestiâ, quoad personas, vitam, famam & honores, habeantque securum reditum in pristinam patriam, ita tamen, vt se teneantur accommodare legibus patriis Regnorum & Prouinciarum.

Quantum autem eorundem bona concernit, si ea, antequam in Coronæ Sueciæ Galliæve partes transferunt, confiscatione aut alio modo amissa fuere, etsi Plenipotentiarij Suedici diu multumque institerant, vt ijs illa etiam restituerentur; tamen cum Sacræ Cæs. Maiest. hac in re ab aliis nihil præscribi, nec ob Cæsareanorum constantem contradictionem aliter transigi potuerit, Ordinibusque Imperij ea propter bellum continuari e re Imperij non fuerit visum, porro quoque amissa sunt, ac modernis possessoribus permanento.

Illa verò bona, quæ ipsis post ob eam causam, quod pro Suecis aut Gallis contra Cæsarem, Domumque Austriacam arma sumpsissent, erepta sunt, ijsdem qualia nunc sunt, absque refusione tamen sumptuum & fructuum perceptorum, aut damni dati restituantur.

De cætero in Bohemia, aliisque quibuscunq; Prouinciis hæreditariis Imperatoris, Augustanæ Confes. addictis subditis vel creditoribus, eorumve hæredibus, pro priuatis suis prætensionibus, si quas habent, & earum nomine actiones intenderint, aut profecuti fuerint, Ius & Iustitiæ æquæ ac Catholicis citra respectum administratur.

A dictâ tamen Vniuersali restitutione excepta sunt, quæ restitui vel redhiberi nequeunt, mobilia & se mouentia, fructus percepti, autoritate belligerantiû partium interuersa, itemque tam destructa, quam publicæ securitatis causa in alios vsus cõuersa ædificia, publica & priuata, sacra & profana, nec nō deposita publica vel priua-

15

privata, hostilitatis intuitu confiscata, legitimè vendita, spontè donata.

Quia verò etiam Causa Iuliacensis successionis inter interessatos, nisi præueniatur, magnas aliquando turbas in Imperio excitare posset, ideò conuentum est, vt ea quoque Pace confectâ ordinario processu coram Cæsarea Maiestate, vel amicabili compositione, vel alio legitimo modo sine mora dirimatur.

V.

Cùm autem præsentì bello magnam partem Grauatina, quæ inter vtriusque Religionis Electores, Principes & Status Imperij vertebantur, causam & occasionem dederint, de ijs prout sequitur, conuentum & transactum est.

1. Transactio Anno 1552. Passauij inita, & hanc Anno 1555. secuta Pax Religionis, prout ea Anno 1556. Augustæ Vindellicorum, & post in diuersis Sacri Romani Imperij Comitibus Vniuersalibus confirmata fuit, in omnibus suis Capitulis, vnanimi Imperatoris, Electorum, Principum & Statuum vtriusque Religionis consensu initis & conclusis, rata habeatur, sanctèque & inuiolabiliter seruetur. Quæ verò de nonnullis in ea Articulis controuersis, hac transactioe communi partium placito statuta sunt, ea pro perpetua dictæ Pacis declaratione, tam in Iudiciis, quàm alibi obseruanda habebuntur, donec per Dei gratiam de Religione ipsa conuenerit, non attentâ cuiusuis seu Ecclesiastici seu Politici, intra vel extra Imperium, quocunque tempore interpositâ contradictione vel protestatione, quæ omnes inanes & nihili, vigore horum declarantur. In reliquis omnibus autem inter vtriusque Religionis Electores, Principes, Status omnes & singulos sit æqualitas exacta, mutuaque, quatenus formæ Reipublicæ, constitutionibus Imperij, & præsentì Conuentioni conformis est, ita vt quod vni parti iustum est, alteri quoque sit iustum, violentiâ omni & viâ facti, vt alias, ita & hic inter vtramque partem perpetuò prohibita.

2. Terminus à quo Restitutionis in Ecclesiasticis, & quæ intuitu eorum in Politicis mutata sunt, sit Dies prima Ianuarij Anni millesimi sexcentissimi vicesimi quarti: Fiat itaque restitutio omnium Electorum, Principum & Statuum vtriusque Religionis, comprehensâ liberâ Imperij Nobilitate, vt & communitatibus & pagis immediatis plenariè & purè, cassatis omnibus interim in istiusmodi causis latis, publicatis & institutis sententiis, decretis, transactionibus, pactis seu dedititiis seu alijs, & executionibus, reductione ad statum dicti Anni dieique in omnibus facta.

Ciuitates, Augusta Vindellicorum, Duncelspûhla, Biberacum & Rauensburgum, retineat bona, iura & Exercitium Religionis dicti anni dieique; sed ratione dignitatum Senatoriarum aliorumque munerum publicorum, sit inter vtriq; Religioni addictos æqualitas idemque numerus.

In

In specie autem quoad Ciuitatem Augustam, sint septem Senatores Consilij Secretioris ex familiis Patriciis delecti, ex his desumpti Reipublicæ Præsides duo, vulgò Statpfleger dicti, vnus sit Catholicus, alter Augustanæ Confessionis. Ex reliquis quinque, tres Catholicæ Religionis & duo Aug. Confes. addicti. Senatores reliqui, Senatus, vt vocant minoris, nec non Syndici, Assessores Iudicij Urbani, aliiq̃ue Officiales omnes sint æquali numero vtriusq̃ Religionis. Quæstores rei nummaria sint tres, quorum duo vnus, tertius diuersæ religionis, ita quidē, vt primo anno duo sint Catholici, vnus verò Augustanæ Confes. altero, duo August. Confes. & tertius Catholicus, & sic deinceps alternando singulis annis.

Præfecti rei tormentaria itidem tres parique annuâ alternatione. Idem etiam circa curam collectarū, annonæ, ædilicij muneris, & si quæ alia sunt officia, quæ tribus committuntur, obtineat. Ita quidem, vt si vno anno, duo officia (veluti Quæstura & cura annonæ vel ædilicij muneris) penes duos Catholicos & vnum Augustanæ Confessionis sint, eodem anno duo alia officia (veluti Præfectura rei tormentaria & collectarum) duobus ex August. Confes. & vni Catholico committantur; sequenti autem anno circa hæc officia duobus Catholicis, duo August. Confes. addicti, & vni Catholico, vnus August. Confessionis surrogetur.

Munera, quæ vni soli committi solita sunt, pro qualitate rei vel vno vel pluribus annis inter Catholicos & August. Confessionis ciues alternentur; eo quidem modo, vt de officiis quæ tribus personis committuntur, nunc dictum.

Templorum tamen & Scholarum cuique parti suarum cura integra referretur. Ij autem Catholici, qui nunc tempore huius pacificationis in Magistratu & Officiis præter numerum supra conuentum supersunt, pristino quidem per omnia honore commodoq̃ue fruuntur. Veruntamen vsque dum eorum loca vel morte vel abdicatione vacauerint, vel domi se contineant, vel si Senatui quandoque interesse velint, voto tamen careant.

Neutra verò pars suæ Religionis ad hærentium potentia ad deprimendā alteram abutatur, aut maiorem numerum, directè vel indirectè ad dignitates Præsidium, Senatorum, aliorumq̃ue publicorum munerum aggregare præsumat, sed quicquid eius quandocunq̃; & quomodocunq̃ tentatum fuerit, irritum esto. Proinde non solum hæc dispositio quocunq̃, quando de nouorum Senatorū aliorumq̃; Officialium in demortuorum locum surrogatione agitur, publicè prælegitor; sed etiam Præsidis seu Duum viri Secretiorum reliquorumq̃ Senatorum Præfectorum, Syndicorum, Iudicium, aliorumq̃; Officialium Catholicorū electio & nunc & posthac sit penes ipsos Catholicos, Augustanæ verò Confessionis addictorum penes eosdem, & defuncto Catholico alius Catholicus, pariterque August. Confes. addicto eidem addictus surrogetur. Pluralitas autem votorum in causis Religionem siue directè siue indirectè concernentibus, nequaquam attenda-

17
attendatur, neque illa Aug. Conf. addictis ciuibus eius loci magis quam Augu-
stanz Confessionis Electoribus, Principibus & Statibus in Imperio Romano
præiudicet. Quod si Catholici pluralitate votorum in his vel aliis quibusuis
negotiis in præiudicium August. Conf. adictorum abutantur, reseruatam his
ipsis esto vigore huius Transactionis ad introducendam alternationem quinti
Senatoris secretioris, aliaque legitima remedia prouocare.

De cætero Pax Religiosa, item que ordinatio Carolina de Electione Magistra-
tum, nec non Transactiones de Annis 1584. & 1591. (quatenus huic dispositioni
directè vel per indirectū non repugnant) saluæ & inuolatæ per omnia maneant.

Deinde Dunckelspülæ, Biberaci & Rauensburgi duo sint Consules, Catholicus
vnus, alter August. Confessionis, quatuor secretioris consilij æquali numero v-
triusque Religionis. Eadem etiam æqualitas circa Senatum, Iudicium vrbicum,
Præfecturam ærarij, vt & alia omnia officia, dignitates ac munera publica obser-
uetur. Quoad Præturam Iudicij verò, Syndicatum & Secretarios Senatus & Iudi-
cij, nec non quoad alia huiusmodi officia quæ vt tantum personæ committun-
tur, alternatio perpetuò obseruetur; ita, vt demortuo Catholico semper Augu-
stanz Confessionis addictus & vice versa succedat. Quantum ad modum Ele-
ctionis & votorum pluralitatem, nec non curam Templorum ac Scholarum,
item que anniuersariam prælectionem huius dispositionis attinet, idem quod de
Augusta dictum est, obseruetur.

Quod ad Ciuitatem Donauverdam attinet, si in proximè venturis Comitibus
Vniuersalibus in pristinam libertatem restituenda esse iudicabitur ab Imperij
Statibus, eodem gaudeat jure in Ecclesiasticis & Politicis, quo cæteræ Imperij
Libere Ciuitates vigore huius Transactionis gaudent, saluis tamen quoad
hanc Ciuitatem eorum, quorum interest juribus.

Terminus autem Anni millesimi sexcentissimi vicesimi quarti, nullum præiu-
diciū creare debet ijs, qui ex capite Amnestiæ aut aliunde restituendi veniunt.

3. Bona Ecclesiastica immediata quod attinet, siue sint ArchiEpiscopatus,
Episcopatus, Prælaturæ, Abbatia, Baliuæ, Præposituræ, Commendæ, siue libe-
ræ foundationes seculares, aut alia, vnà cum redditibus, pensionibus, aliisque quo-
cunque nomine signatis, seu in Vrbibus seu rursus, ea seu Catholici, seu Augu-
stanz Confessionis Status die prima Ianuarij Anni millesimi sexcentissimi vice-
simi quarti possederint, omnia & singula nullo planè excepto, eius religionis
consortes, qui dicto tempore in reali eorum possessione fuerunt, vsque dum
de Religionis dissidijs per Dei gratiam conuentum fuerit, tranquille & imper-
turbatè possideant, neutrique parti liceat alteri seu in Iudicio, seu extra, nego-
tium facessere, multò minus turbas aut impedimentum aliquod inferre. Si

C

verò,

verò, quod DEVS prohibeat, de Religionis dissidiis amicabiliter conueniri non possit, nihilominus hæc Conuentio perpetua sit & Pax semper duratura.

Si igitur Catholicus Archiepiscopus, Episcopus, Prælati, aut Augustanæ Confessioni addictus in Archiepiscopum, Episcopum, Prælatum electus vel postulatus, solus aut vnà cum Capitularibus seu singulis, seu vniuersis, aut etiã alij Ecclesiastici Religionem impostero mutarint, excidant illi statim suo iure; honore tamen fama; illibatis, fructusq; & redditus citra moram & exceptionem cedant, Capituloq; aut cui id de iure competit, integrum sit aliam Personam Religioni ei, ad quam Beneficiũ istud vigore huius Transactionis pertinet, addictam eligere aut postulare, relictis tamen Archiepiscopo, Episcopo, Prælato, &c. decedenti fructibus & redditibus interea perceptis & consumptis. Si ergo Status seu Catholici seu Augustanæ Confessioni addicti Archiepiscopatus, Episcopatus, Beneficiis aut Præbendis suis immediatis à die primâ Ianuarij Anni millesimi sexcentissimi vicesimi quarti judicialiter aut extrajudicialiter exciderint aut quocunq; modo turbati fuerint, vigore harum illicò tam in Ecclesiasticis quam Politicis omnibus nouationibus abolitis restituantur; ita quidem, vt quæcunq; Bona Ecclesiastica immediata die prima Ianuarij Anni millesimi sexcentissimi vicesimi quarti Catholico Præsule regebantur, Catholicum Caput recipiant, & vicissim quæ dicto anno dieq; Augustanæ Confessioni addicti possidebant, retineant etiam impostero, remissis tamen, quæ vna pars contra alteram prætere posse, perceptis interea fructibus, damnis & expensis.

4. In omnibus Archiepiscopatus, Episcopatus, & reliquis Foundationibus immediatis, Iura eligendi & postulandi iuxta cuiusq; loci consuetudines & statuta antiqua, illibata maneant, quatenus illa Imperij Constitutionibus, Transactioni Passauensi, Paci Religiosæ, & imprimis huic Declarationi & Transactioni sunt conformia, & intuitu Archiepiscopatus & Episcopatus Augustanæ Confessioni addictis permanentium, ea nihil in se contineant illi Confessioni aduersum, sicut etiam pariter in Episcopatus & Ecclesiis, in quibus Catholicis & Augustanæ Confessionis Ordinibus mixta jura admittuntur, statutis antiquis nihil de nouo admisceatur, quod Catholicorum vel Augustanæ Confessionis addictorum conscientiam & causam pro cuiusque parte lædere, eorumve jus imminuere possit. Postulati verò seu Electi, in Capitulationibus suis spondeant se susceptos Ecclesiasticos Principatus, Dignitates & Beneficia nequaquam hæreditario jure possessuros, aut id acturos vt hæreditaria fiant, sed libera sit vbi que Capitulo, & quibus id prætere pariter cum Capitulo pro more competit, tam Electio & Postulatio, quam sede vacante administratio & iurium Episcopatum exercitium: operaque detur, ne Nobiles Patricij Gradibus Academicis insigniti,

signiti, aliæque personæ idoneæ, vbi id foundationibus non aduersatur, excludantur, sed vt potius in ijs conferuentur.

5. Vbi Sacra Cæsarea Maiestas Ius Primariarum Precum exercuit, exercent etiam imposterum, dummodò decedente Augustane Confessione addicto in eius Religionis Episcopatibus Augustanæ Confessioni addictus ad normam statutorum & obseruantix idoneus precibus fruatur. In mixtis verò ex vtraque Religione seu Episcopatibus, seu aliis locis immediatis Precibus Primariis præsentatus non gaudeat, nisi Beneficium vacans Religionis consors possederit.

Si quid Annatarum, Iurium Pallij, Confirmationum, Mensium Papalium & huiusmodi iurium & reservationum nomine in bonis Statuum Augustanæ Confessionis Ecclesiasticis immediatis à quocunque, quodocunque aut quomodocunque prætendatur, id validitate & executione à brachio seculari impertienda careat.

In quorum autem Ecclesiasticorum Bonorum immediatorum Capitulis vtriusque Religionis Capitulares & Canonici vigore præfati termini certo vtrinque numero admittuntur, mensesque Papales id temporis in usu fuerunt, porro quoque, si decedentes Capitulares & Canonici ex numero Catholicorum definito fuerint, obtineant, atque executioni, casu eueniente, mandentur, modò Papalis prouisio Capitulis immediatè è Curia Romana & tempore legitimo infinuetur.

6. Electi aut Postulati in ArchiEpiscopos, Episcopos aut Prælatos Augustanæ Confessione addicti, à Sacra Cæsareâ Maiestate, postquam intra annum Electionis aut Postulationis suæ fidem fecerint, & iuramenta Regalibus sueta feudis præstiterint, absque vlla exceptione inuestiantur, vltraque taxæ ordinariæ summam, insuper eiusdem dimidium pro infeudatione pendant: ijdem aut sede vacante Capitula, & quibus administratio cum ijs coniunctim competit, ad vniuersales æquè, ac particulares Deputationum, Visitationum, Reuisionum, aliosque Conuentus Imperiales, literis solitis euocentur, & suffragij iure fruantur, prout quisque Statuum ante Religionis dissidia eorum partium particeps fuit. Quæ verò & quot personæ ad eiusmodi Conuentus mitti debeant, de eo Præsulibus cum Capitulis & Conuentualibus statuere liberum esto.

De Titulis Principum Ecclesiasticorum ex Augustana Confessione ita conuenit, vt absque tamen præiudicio Status & dignitatis Titulis Electorum aut Postulatorum in ArchiEpiscopum, Episcopum, Abbatem, Præpositum insigniantur. Sessio autem in Scanno inter Ecclesiasticos & Seculares intermedio & transuerso capiant, quibus à latere assideant in Conuentu

omnium trium Imperij Collegiorum Director Cancellaria Moguntinensis, nomine Domini Archiepiscopi Actorum Comitium generali directione fungens, & post ipsum Directores Collegij Principum; Idemque obseruetur in Senatu Principum collegialiter congregato, a solis istius Collegij actorum directoribus.

7. Quot Capitulares aut Canonici die primâ Ianuarij Anno Millesimo sexcentesimo vicesimo quarto vsquam vel Augustanæ Confes. vel Catholici fuerunt, totidem illic ex vtraque Religione erunt semper, nec decedentibus nisi eiusdem Religionis Consortes surrogentur. Si vero alicubi iam plures Catholici vel Augustanæ Confessionis Capitulares aut Canonici Beneficia possident, quâ Anno Millesimo sexcentesimo vicesimo quarto, ij quidem supernumerarij Beneficia & Præbendas ad vitam retineant, mortuis vero, tam diu Catholicis Augustanæ Confessionis addicti, & his Catholici succedant, donec redintegratus fuerit vtriusque Religionis Capitularium & Canonicorum numerus, qui die primâ Ianuarij Anno Millesimo sexcentesimo vicesimo quarto erat. Exercitium verò Religionis in mixtis Episcopatibus ita restituatur, & permaneat, vbi & quatenus id Anno 1624. palam receptum permissumque fuit; neque supradictis omnibus vel eligendo vel præsentando aliterve quicquam detrimenti creetur.

8. Qui Archiepiscopatus, Episcopatus & aliæ fundationes atque Bona Ecclesiastica immediata vel mediata, in satisfactionem Regiæ Maiestatis, Regniq; Sueciæ, aut æquivalentem recompensationem, indemnitatemque suorum foederatorum, amicorum & Interessatorum concesserunt, peculiaribus suis conuentionibus infra contentis, per omnia relinquuntur. In omnibus verò ijs, quæ ibi non continentur, & inter hæc quoad §. Ius Diocesanicum, &c. 16. infra positum, Constitutionibus Imperij & huic Transactioni subiecta manent.

9. Quæcunque Monasteria, Collegia, Balliuias, Commendas, Tempia, Fundationes, Scholas, Hospitalia, aliæve Bona Ecclesiastica mediata, vt & eorum redditus, iuraque quocunque nomine ea appellata fuerint, August. Confessionis Electores, Principes, Status, &c. An. Millesimo sexcentesimo vicesimo quarto, die primâ Ianuarij possederunt, eadem omnia & singula siue retenta semper, siue restituta, siue vigore huius Transactionis restituenda ijdem possideant, donec controuersia Religionis amicabili partium compositione vniuersali definiant, non attentis exceptionibus siue antè, siue post Transactionem Passauiensem aut Pacem Religiosam reformatam & occupata, aut quod non de vel in territorio Augustanæ Confessionis Statuū, vel exempta, vel aliis Statibus jure Suffraganeatus, Diaconatus, aliæve quauis ratione obligata fuisse dicuntur; vnicum solumq; huius transactionis, restitutionis, obseruantiaque futuræ fundamentum sit die primâ Ianuarij, Anno Millesimo sexcentesimo vicesimo quarto habita possessio, ir-

ritas

ritis prorsus exceptionibus, quæ ex introducto alicubi locorū exercitio inferri-
 mistico, vel anterioribus aut secutis pactis generalibus aut specialibus transactio-
 nibus, vel litibus motis causisve decisis, vel etiā decretis, mandatis, rescriptis, pa-
 ritoriis, reuersalibus, litispendentiis vel aliis quibuscunque prætextibus & ratio-
 nibus desumi possent. Vbi igitur supradictorum omnium bonorum, eorundem
 pertinentium, fructuumve August. Confessionis Statibus aliquid quouis mo-
 do aut prætextu siue judicialiter siue extrajudicialiter à dicto tempore interuer-
 sum, aut ademptum est, omninò absque mora, & indistincte (interque illa spe-
 cialiter etiā Monasteria, Fundationes atque Bona Ecclesiastica omnia & sin-
 gula à Principe Würtembergico Anno Millesimo sexcentesimo vicesimo quarto
 possessa) cum suis pertinentiis, redditibus & accessionibus vbicunque sitis, vnā
 cum amotis documentis in priorem statum restituantur. Nec Augustanæ Con-
 fessionis addicti post hac in habita vel recuperata possessione vllō modo turben-
 tur, sed ab omni persecutione juris & facti perpetuò tuti sint, donec controuer-
 siæ Religionis compositæ fuerint.

Omnia quoque Monasteria, fundationes & sodalitia mediata, quæ die primâ
Januarij, Anno Millesimo sexcentesimo vicesimo quarto Catholici realiter pos-
sederunt, possideant & ipsi similiter, vt vt in Augustanæ Confessionis Statuum
territoriis & ditionibus ea sita sint, non tamen in alios Religiosorum Ordines,
 quàm quorum regulis primitus dicata sunt, commutentur: nisi talium Religio-
 forum ordo planè interciderit. Tunc enim Magistratui Catholicorum liberum
 esto ex alio in Germania ante dissidia religionis exorta, vsitato ordine nouos re-
 ligiosos substituere. In quibuscunq; verò Fundationibus, Ecclesiis Collegiatis,
 Monasteriis, Hospitalibus eiusmodi mediatis Catholicis & Augustanæ Confes-
 sioni addicti promiscuè vixerunt, viuant etiā posthac promiscuè numero pror-
 sus eodem qui die primâ Januarij, Anno Millesimo sexcentesimo vicesimo
 quarto ibidem repertus fuit, Publicum etiā Religionis Exercitium idem ma-
 neat, quod quouis in loco dicto anno dieque vsitatū fuit absque vnus vel alte-
 rius partis impedimēto. In quibuscunq; etiā Fundationibus mediatis An. millesi-
mo sexcentesimo vicesimo quarto die primâ Januarij Sacra Cæs. Maiestas Prima-
rias preces exercnit, exercent eas & in posterum, ad modū circa bona immedia-
ta superius explicatū. Idem planè hic obseruetur de Mensibus Papalibus, quod
suprà de ijs s. quinto dispositum est. Conferant etiā Archiepiscopi, & quibus
aliis id juris competit. Beneficia mensum extraordinariorum; Quod si quoque
 Augustanæ Confessionis addicti in eiusmodi Bonis Ecclesiasticis mediatis dicto
 anno dieque à Catholicis realiter, plenè ve ex parte possessis jura præsentandi,
 visitandi, inspectionis, confirmandi, corrigendi, protectionis, aperturæ, ho-
tionis, seruitiorum, operarum habuerunt: Item Parochos, Præpositos ibi alue-
 runt,

sunt, jura ista illis facta tecta que maneant. Et si Electiones debito tempore, modove non fiant, Præbendarum vacantium distributio & collatio in eiusdem Religionis personas, cuius decedens fuit, ex jure devoluto ad eosdem pertineat, modo per hoc in istiusmodi Bonis Ecclesiasticis mediatis instituto Catholicæ Religionis nihil præjudicetur, & Magistratui Catholicorum Ecclesiastico sua jura ex instituto Ordinis in ipsos Religiosos competentia, salva & illibata sint. Quibus etiam si Electiones aut collationes Præbendarum vacantium debito tempore factæ non fuerint, Ius devolutum salvum esto.

Quod ad Oppignorationes Imperiales attinet, cū in Capitulatione Cæsareâ dispositum reperiatur, quod Electus Romanorū Imperator, Electoribus, Principibus, cæterisque Statibus immediatis Imperij, eiusmodi oppignorationes cōfirmare atque illos in eorundē tranquilla & quieta possessione defendere ac manutenere debeat, Conuentum est, hanc dispositionem, donec consensu Electorum, Principum & Statuum aliter statuum fuerit, obseruandam esse, atque propterea Ciuitati Lindavv, nec non Weissenburgo in Noricis redditā sorte oppignorationes Imperiales ipsis ademptas, illicō & plenariē restituendas. Quæ verò bona Status Imperij sibi inuicem pignoris jure ante hominis memoriam obligauerunt, in ijs reuisioni aliter locus non detur, nisi possessorum exceptiones & merita causarum sufficienter examinentur. Quod si bona eiusmodi durante hoc bello vel absque præuia causæ cognitione, vel non solutā sorte ab aliquo occupata fuerint, vnā cum documentis statim plenariē prioribus possessoribus reddantur, & si sententia reuisioni locum concedat, inque rem iudicatam transferit, atque sorte numerata restitutio subsequuta fuerit, Domino quidem directo liberum esse debet, in huiusmodi terras oppignoratas ad se reuermigrare, aut suam, quam sub priori possessore huiusmodi terrarum oppignorationum amplexi fuerant, Religionem deserere non cogantur, de publico vero suæ Religionis Exercitio inter ipsos & reuientem Dominum directum transferatur.

10. Libera & immediata Imperij Nobilitas, omniaque & singula eius membra vnā cum subditis & bonis suis feudalibus & allodialibus, nisi fortè in quibusdam locis ratione honorum & respectu territorij vel domicilij aliis statibus reperiantur subiecti, vigore Pacis Religiosæ & præsentis conuentionis in iuribus Religionem concernentibus & beneficiis inde promanantibus, idem Ius habeant, quod supradictis Electoribus, Principibus & Statibus competit nec in ijs sub quocunque prætextu impediuntur aut turbentur, Turbati verò omnes omnino in integrum restituantur.

11. Libera Imperij Ciuitates prout omnes atque singulæ sub appellatione Sta-

Statuum Imperij non tantum in Pace Religionis & præsentis eiusdem declaratione, sed & alias ubique indubitare continentur, ita & ex illarum numero eæ, in quibus vnica tantum Religio Anno Millesimo sexcentesimo vicesimo quarto in vsu fuit, tam ratione juris reformandi, quam aliorum casuum Religionem concernentium in territoriis suis & respectu subditorum non minus ac intra muros & suburbia idem cum reliquis Statibus Imperij superioribus Ius habeant, adeoque de istis generaliter disposita & conuenta, de his quoque dicta & intellecta sunt, non attento quod in ijs Ciuitatibus in quibus præter Augustanæ Confessionis Exercitium nullum aliud à Magistratu & ciuibus iuxta morem & statuta cuiusque loci, Anno Millesimo sexcentesimo vicesimo quarto introductum fuit, aliqui Catholicæ Religionis addicti Ciues commorentur, vel etiam in aliquibus Capitulis, Ecclesiis Collegiatis, Monasteriis & Cœnobiis ibidem sitis, immediatè vel mediatè Imperio subiectis, inque eo statu, qui fuit die primâ Ianuarij Anno Millesimo sexcentesimo vicesimo quarto, deinceps quoque cum Clero intra prædictum terminum non introducto & Ciuibus Catholicis pro tempore ibi existentibus, tam actiuè, quam passiuè omninò relinquendis, Catholicæ Religionis Exercitiū vigeat. Ante omnia verò illæ Ciuitates Imperiales, quæ siue vni, siue vtrique Religionis addictæ (& inter has posteriores cum primis Augusta Vindelicorum, itemque Dunckelspûla, Biberacum, Rauensburgum & Kauffbeura) ab Anno Millesimo sexcentesimo vicesimo quarto propter Religionem, vel Bona Ecclesiastica ante, vel post Transactionem Passauiensem, & insecutam Pacem Religiosam occupata & reformata, vel aliàs intuitu Religionis in Politicis quocunque modo, siue extra, siue judicialiter aggrauatæ sunt, in eum statum, in quo Kalendis Ianuarij prædicti Anni Millesimi sexcentesimi vicesimi quarti tam in Sacris, quam in Profanis fuerunt, non minus ac reliqui Status Imperij, Superiores plenissimè reponantur, inque eo, absque vltiore turbatione, perinde atque illæ, quæ tum temporis adhuc possederunt, aut interea possessionem recuperarunt, vsque ad amicabilem Religionum compositionem, conseruentur. Neutrique partium alteram de Religionis suæ Exercitio, Ecclesiæ ritibus & ceremoniis deturbare fas sit; sed Ciues pacificè & comiter inuicem cohabitent, liberumque Religionis suæ & bonorum vsu, vltro citroque habeant: cassatis rerum iudicatarum & transactarum, litispendentiarum, aliisque §. 2. & 9. enumeratis exceptionibus; Saluis tamen ijs, quæ Politicorum ratione de Augusta Vindelicorum, Dunckelspûla, Biberaco & Rauensburgo dicto §. 2. disposita sunt.

12. Quantum deinde ad Comites Barones, Nobiles, Vasallos, Ciuitates, Fundationes, Monasteria, Commendas, Communitates & subditos Statibus Imperij
imme-

immediatis siue Ecclesiasticis siue Secularibus subiectos pertinet: Cum eiusmodi Statibus immediatis cum iure Territorij & superioritatis ex communi per totū Imperium hactenus vsitata praxi, etiam Ius reformandi Exercitium Religionis competat, ac dudum in Pace Religionis talium Statuum subditis, si a Religione Domini Territorij dissentiant, beneficium emigrandi concessum, in super maioris concordia inter Status conseruandæ causâ cautum fuerit, quod nemo alienos subditos ad suam Religionem pertrahere eâve causa in defensionem aut protectionem suscipere, illisve vlla ratione patrocinari debeat, Conuentum est, hoc idem porrò quoque ab vtriusque Religionis Statibus obseruari, nullique Statui immediato Ius, quod ipsi ratione territorij & superioritatis in negotio Religionis competit, impediri oportere. Hoc tamen non obstante, Statuum Catholicorum Landsassij, Vasalli & Subditi cuiuscunque generis, qui siue publicum siue priuatum Augustanæ Confessionis Exercitium Anno 1624. quacunque anni parte, siue certo pacto aut priuilegio, siue longo vsu, siue sola denique obseruantia dicti anni habuerunt, retineant id etiam in posterum vna cum annexis, quatenus illa dicto anno exercuerunt, aut exercita fuisse probare poterunt. Cuiusmodi annexa habentur institutio Consistoriorum, Ministeriorum tam Scholasticorum quam Ecclesiasticorum, Ius Patronatus, aliaque similia jura, nec minus maneant in possessione omniū dicto tempore in potestate eorundem constitutorū Templorum, Foundationum, Monasteriorū, Hospitalium, cum omnibus pertinentiis, redditibus & accessionibus: Et hæc omnia semper & vbiq; obseruentur eo vsq; , donec de Religione Christianâ vel vniuersaliter, vel inter Status immediatos, eorumq; subditos mutuo consensu aliter erit conuentum, ne quisquam à quocunq; vlla ratione aut via turbetur; Turbari aut quocunque modo destituti verò, sine vlla exceptione in eum, quo Anno Millesimo sexcentesimo vicesimo quarto fuerant statum, plenariè restituantur. Idemq; obseruetur ratione subditorum Catholicorum Augustanæ Confessionis Statuum, vbi dicto Anno Millesimo sexcentesimo vicesimo quarto vsu & exercitium Catholicæ Religionis publicum aut priuatum habuerunt.

Pacta autem, Transactiones, Conuentiones aut Concessiones, quæ inter tales immediatos Imperij Status eorumq; status prouinciales & subditos supradictos de publico vel etiam priuato exercitio Religionis introducendo, permittendo & conseruando antehac intercesserunt, in ita & facta sunt, eatenus rata & firma manento, quatenus obseruantia dicti Anni millesimi sexcentissimi vicesimi quarti non aduersantur, nec ab iisdem nisi mutuo consensu recedere liceat, non ardentis, sed annihilatis omnibus anni millesimi sexcentissimi vicesimi quarti obseruantia, vtpote quæ instar regulæ obtineat, contrariis latis sententiis, reuersalibus, pactis, quibuscunque transactionibus. Et inter illa quæ Episcopus Hildesien-

siensis & Duces Brunsvico-Lüneburgenses de Religione, eiusq; Exercitio Statu-
um & Subditorum Episcopatus Hildesienfis, nonnullis pactis Anno 1643. tran-
segerunt. Excipiantur verò à dicto termino, & Catholicis reseruentur nouem
Monasteria in Episcopatu Hildesienfi sita, quibus Duces Brunsvicenses certis
conditionibus eodem anno cesserunt.

Placuit porro, vt illi Catholicorum subditi Augustanæ Confessioni addicti, vt
& Catholici Augustanæ Confessionis Statuum subditi, qui Anno 1624. publi-
cum vel etiam priuatum Religionis suæ Exercitiū nullâ anni parte habuerunt,
nec non, qui post Pacem publicatam deinceps futuro tempore diuersam à
Territorij Domino Religionem profitebuntur & amplectentur, patienter to-
lerentur, & conscientiam liberam domi deuotioni suæ, sine inquisitione aut tur-
batione priuatim vacare, in vicinia verò, ybi & quoties voluerint, publico Reli-
gionis exercitio interesse, vel liberos suos exteris suæ Religionis Scholis, aut pri-
uatis domi Præceptoribus instruendos committere non prohibeantur; sed eius-
modi Landsassij, Vasalli & Suoditi in cæteris Officiū suum cum debito ob-
sequio & subiectione adimpleat, nullisque turbationibus ansam præbeant.
Siue autem Catholici, siue Augustanæ Confessionis fuerint subditi, nullibi
ob Religionem despiciantur, nec à mercatorum, opificum, aut tribu-
um communione, hæreditatibus, legatis, hospitalibus, leproforiis, elemosy-
nis, aliisve iuribus aut commerciis, multò minus publicis cœmiteriis, honoreve
sepulturæ arceantur, aut quicquam pro exhibitione funeris à superstitionibus exi-
gatur, præter cuiusque Parochialis Ecclesiæ iura pro demortuis pendi solita;
sed in his & similibus pari cum conciuibus jure habeantur, æquali iustitiâ pro-
tectioneque tuti.

Quod si verò subditus, qui nec publicum, nec priuatum suæ Religionis Exer-
citiū Anno Millesimo sexcentesimo vicesimo quarto habuit, vel etiam, qui
post publicatam Pacem Religionem mutabit, sua sponte emigrare voluerit, aut
à Territorij Domino iussus fuerit, liberum ei sit, aut retentis bonis, aut alienatis
discedere, retenta per Ministros administrare, & quoties ratio id postulat, ad res
suas inspiciendas vel persequendas lites, aut debita exigenda, liberè & sine lite-
ris commeatus adire.

Conuentum autem est, vt à Territoriorum Dominis illis subditis, qui ne-
que publicum, neque priuatum Exercitium Religionis suæ dicto anno habue-
runt, & tamen tempore publicatæ præsentis Pacificationis, in vnus vel alte-
rius Religionis Statuum immediatorum ditionibus habitare deprehenduntur,
quibus illi etiam annumerandi erunt, qui ob calamitates bellicas evitandas,
non tamen animo transferendi domicilium, aliò emigrarunt, & factâ Pace in
Patriam redire volunt, terminus non minor quinquennio; illis verò, qui post
D Pacem

Pacem publicatam Religionem mutant, non minor triennio, nisi tempus magis laxum & spatiosum impetrare potuerit, ad emigrandum præfigatur. Neque siue voluntariè siue coacte emigrantibus, natiuitatis, ingenuitatis, manumissionis, noti officij, honestæ vitæ testimonia denegentur, aut iisdem reuersalibus in usitatis vel decimationibus substantiæ secum exportatæ, plus æquo extensis prægraentur, multo minus spontaneam iuscipientibus emigrationem, seruitutis, aut vlllo alio prætextu impedimentum inferatur.

13. Silesij etiam Principes August. Confes. addicti, Duces scilicet in Brieg, Lignitz, Münsterberg & Oels, itemque Ciuitas Vratislaviensis, in libero suorum ante bellum obtentorum iurium & privilegiorum, nec non Aug. Conf. exercitio ex gratiâ Cæsareâ & Regiâ ipsis concessio manutenebuntur. Quod verò ad Comites, Barones, Nobiles, eorumque subditos in reliquis Silesiæ Ducatibus, qui immediatè ad Cameram Regiam spectant, tum etiam de præsentis in Austria inferiori degentes Comites, Barones, & Nobiles attinet, quamuis Cæsareæ Maiestati Ius reformandi Exercitium Religionis non minus, quàm aliis Regibus & Principibus competat, tamen non quidem ex pacto iuxta dispositionem præcedentis versiculi: Pacta autem &c. sed ad interuentionem Regiæ Maiestatis Sueciæ, & in gratiam intercedentium Augustanæ Confessionis Statuum, permittit, vt eiusmodi Comites, Barones & Nobiles, illorumque in prædictis Silesiæ Ducatibus subditi, ob professionem August. Conf. loco aut bonis cedere aut emigrare non teneantur, nec etiam prohibeantur dictæ Confess. Exercitium in locis vicinis extra territorium frequentare, modò in reliquis tranquille & pacifice viuant; seque tales præstent, quales erga suum Summum Principem decet. Si verò sua sponte emigrauerint, & bona sua immobilia vendere vel nolint, vel commodè non possint, liber ijs aditus rerum suarum inspiciendarum & curandarum causa concessus esto.

Præter hæc autem, quæ supra de dictis Silesiæ Ducatibus, qui immediatè ad Cameram Regiam spectant, disposita sunt, Sacra Cæsarea Maiestas vltius pollicetur, se illis, qui in his Ducatibus August. Confes. addicti sunt, pro huius Confessionis Exercitio tres Ecclesias propriis eorum sumptibus extra Ciuitates Svveinitz, Iaur & Glogauiam, propè Moenia locis ad hoc commodis, iussu suæ Maiestatis designandis, post Pacem confectam ædificandas, quam primum id postulauerint, concessuram.

Et cum de maiore Religionis libertate & Exercitio in suprædictis & reliquis Cæsareæ Maiestatis & Domus Austriacæ Regnis & Prouinciis concedendo in præsentis Tractatu variè actum sit, nec tamen ob Cæsareanorum Plenipotentiariorum contradictiones conueniri potuerit, Regia Maiestas Sueciæ & Augustanæ Confessionis Ordines facultatem sibi reseruant, eo nomine in proximis Comitibus

mitiis, aut alias apud Suam Cæsaream Maiestatem, Pace tamen semper permanente, & exclusâ omni violentiâ & hostilitate, vlteriùs respectiue amice interueniendi & demissè intercedendi.

14. A solâ qualitate Feudali vel subfeudali, siue à Regno Bohemiæ, siue ab Electoribus, Principibus & Statibus Imperij siue aliùde procedant, jus reformandi non dependet, sed Feuda ista & subfeuda, nec non Vasalli, subditi, & Bona Ecclesiastica in causis Religionis, & quicquid iuris Dominus Feudi prætendat, introduxerit, aut sibi arrogarit, ex statu Anno millesimi sexcentissimi vicesimi quarti, die primâ Ianuarij perpetuò ceseantur, quæ vel iudicialiter vel extraiudicialiter innouata fuerint, tollantur, & in pristinum statum restituantur Territorij iure vel ante vel post terminum Anno millesimi sexcentissimi vicesimi quarti cōtrouerso, donec super possessorio & petitorio cognoscatur & decidatur, possessori præfati Anno idem jus esto; quantum equidem ad publicum exercitium attinet. Subditi verò propter mutatam interim Religionem pendente Territorij controuersiâ migrare non cogantur. In ijs locis vbi Catholici & Augustanæ Confessionis Status ex æquo Iure Superioritatis fruuntur, tam ratione publici Exercitij, quàm aliarum rerum Religionem concernentium idem status maneat qui fuit Anno dieque supradictis. Sola Criminalis Iurisdictio, *Cent Gericht* / solumque Ius gladij & retentionis, patronatus, filialitatis, neque coniunctim neque diuisim ius reformandi tribuunt. Quæ itaque hoc colore reformationes hucusque irrepserunt, pactiue intrusa sunt, cassantur, grauati restituuntur, & impofterum ab eiusmodi penitus abstineto.

15. Ratione reddituum cuiuscunque generis ad Bona Ecclesiastica eorumque possessores pertinentium ante omnia obseruentur id, quod in Pace Religionis s. *Dagegen sollen die Stände der Augspurgischen Conf. &c. & s. Alsdann auch denen Ständen der Alten Religion /c.* dispositum inuenitur. Illi verò redditus, census, decimæ, pensiones, quæ vigore iam dictæ Pacis Religionis Statibus Aug. Conf. ob immediatas vel mediatas fundationes Ecclesiasticas, ante vel post Pacem Religiosam acquisitas e Catholicorum Prouincijs debentur, quorumque in possessione vel quasi percipiendi Anno 1624. die 1. Ian. fuerunt, absque vllâ exceptione soluantur, si alicubi etiam Aug. Conf. Status quidam protectionis, advocatiæ, aperturæ, hospitacionis, operarum. Si aut alia jura in Catholicorum Ecclesiasticorum ditionibus & bonis, siue intra, siue extra territorium sitis, legitimo vsu aut concessione habuerunt, quemadmodum etiam Catholici Status, si quid eiusmodi ipsis circa Bona Ecclesiastica Aug. Conf. Statibus acquisita competit, omnes ex æquo jura sua pristina retineant, ita tamen, vt ne per vsum eiusmodi jurium Bonorum Ecclesiasticorum redditus, nimium prægrauentur & exhauriantur.

Reditus etiam, nec non Decimæ, Canones & pensiones Aug. Confes. Statibus, fundationibus iam destructis & collapsis, ex alienis territoriis debitæ, ijs exsolvantur, qui Anno 1624. die 1. Ian. in possessione perceptionis vel quasi fuerunt. Quæ verò ab Anno 1624. destructæ fuerunt, aut in futurum concident, earum pensiones etiam in alienis territoriis Domino destructi Monasterij seu loci, in quo id situm fuit, exsolvantur. Quæ itidem Fundationes die 1. Ian. Anni 1624. in possessione vel quasi juris decimandi è bonis novalibus in alieno Territorio fuerunt, sint etiam in posterum, nihil autem novi iuris quærat. Inter cæteros Status Imperij & subditos id iuris esto, quod ius commune vel cuiusque loci consuetudo & observantia de Decimis ex bonis novalibus constituunt, aut per pactiones voluntarias conventum est.

16. Ius Diœcesanum, & totalis Jurisdictio Ecclesiastica, cum omnibus suis speciebus contra Augustanæ Confessionis Electores, Principes, Status, comprehensâ Liberâ Imperij Nobilitate, eorumque subditos, tam inter Catholicos & Augustanæ Confessionis addictos, quam inter ipsos solos August. Conf. Status vsq; ad Compositionem Christianam dissidij Religionis, suspensa esto, & intra terminos Territorij cuiusque Ius Diœcesanum & Jurisdictio Ecclesiastica se contineat: ad consequendos tamen redditus, census, decimas & pensiones in ijs August. Confes. Statuum ditionibus vbi Catholici Anno 1624. notoriè in possessione vel quasi Exercitij Jurisdictionis Ecclesiasticæ fuerunt, vtantur eadem posthac quoq; sed non nisi in exigendis hisce pensionibus, nec procedatur ad Excommunicationem, nisi post tertiam demum denunciationem, Catholicorum August. Confes. additi Status Provinciales & subditi, qui Anno millesimo sexcentesimo vicefimo quarto Ecclesiasticâ Jurisdictionem agnoverunt, in ijs casibus modò dictæ iurisdictioni subsint, qui Augustanam Confessionem nullatenus concernunt, modò ipsis occasione processus nihil iniungatur August. Confes. vel conscientie repugnans. Eodem etiam iure August. Confes. Magistratum Catholici subditi censeantur, inque hos, qui Anno 1624. publicum Religionis Catholicæ exercitium habuerunt, Ius Diœcesanum, quatenus Episcopi illud dicto Anno quietè in eos exercuerunt, salvum esto. In quibus Civitatibus verò Imperij mixtæ Religionis exercitium in vsu est, Catholicis Episcopis contra cives Aug. Confes. nulla sit iurisdictionis, at Catholici iuxta observantiâ dicti Anni 1624. suo iure experiantur.

17. Vtriusque Religionis Magistratus severè & rigorosè prohibeat, ne quisquam publicè privatimvè concionando, docendo, disputando, scribendo, consulendo, Transactionem Passaviensem, Pacem Religiosam, vel hanc imprimis sive Declarationem sive Transactionem vsquam impugnet, dubiam faciat, aut assertiones contrarias inde deducere conetur. Quicquid etiam contrarij hactenus vel editum, vel promulgatum, publicatumve fuerit, irritum esto. Sed si dubij
quid

quid hinc aut aliunde incidat, aut ex causis Pacem Religiosam aut hanc Trans-
actionem tangentibus resultet, de eo in Comitibus, vel aliis Imperij Conuen-
tibus inter vtriusque Religionis Proceres, non nisi amicabili ratione transiga-
tur.

18. In Conuentibus Deputatorum Imperij Ordinariis numeris ex vtriusque
Religionis Proceribus æquetur. De Personis autem, vel Statibus Imperij adiun-
gendis in Comitibus proximis statuatur: in horum conuentibus itemque Comitibus
Vniuersalibus, siue ex vno, siue duobus aut tribus Imperij Collegiis, quacunque
occasione, aut ad quæcunque negotia deputandi veniant, æquetur Deputato-
rum numerus ex vtriusque Religionis Proceribus. Vbi extraordinariis commis-
sionibus negotia in Imperio expedienda occurrunt, si res inter Augustanæ Con-
fessionis Status versatur, soli eidem Religioni addicti deputentur, si inter Catho-
licos, soli Catholici, si inter Catholicos & Augustanæ Confessionis Status, vtri-
usque Religionis pari numero Commissarii denominentur & ordinentur. Pla-
cuit etiam, vt Commissarii quidem res à se gestas referant, & vota subiungant,
instar tamen sententiæ nihil definiant.

19. In Causis Religionis, omnibusque aliis negotiis, vbi Status tanquam v-
num Corpus considerari nequeunt, vt etiam Catholicis & Augustanæ Confes-
sionibus in duas partes euntibus, sola amicabilis compositio lites derimat, non
attentâ votorum pluralitate. Quod verò ad pluralitatem votorum in materia
collectarum attinet, cum res hæc in præsentis Congressu decidi non potuerit, ad
proxima Comitibus remissa esto.

20. Præterea cum ob enatas ex præsentis bello mutationes, & alias causas, de
Iudicio Cameræ Imperialis ad alium Vniuersis Imperij Statibus commodiorem
locum transferendo, & Iudicem, Præsides, Assessores, & quoscunque Iustitiæ Mi-
nistros, pares numero vtriusque Religionis præsentando, sicut etiam de reliquis
ad Iudicium Camerale spectantibus quædam in medium allata fuerint, sed in
præsentis Congressu ob negotij grauitatem non tam plenè expediri queant, in
proximè indicendis Comitibus de his omnibus agi & conveniri, deliberationesque
de Reformatione Iustitiæ in Deputatorum Imperij Conuentu Francofurtensi
habitæ, effectum dari, & si quæ in his desiderari videntur, suppleti & emendari
debere conuentum est. Ne tamen res hæc prorsus in incerto maneat, placuit
præter Iudicem & quatuor Præsides, & quidem duos horum ex Augustanæ Con-
fessionis à solâ Cæsareâ Maiestate constituendos, numerum Assessorum Came-
ralium ad quinquaginta in vniuersum adaugeri, ita vt Catholici, computatis duo-
bus Assessoribus Imperatoris prætensionis reservatis, viginti sex, August. Confes-
sionis Status viginti quatuor Assessores præsentare possint & teneantur, atque ex singulis
Circulis mixtæ Religionis, non tantum duos Catholicos, sed etiam binos Au-
gusta-

Augustanæ Confessioni addictos assumere & eligere fas sit, cæteris ad Iudicium Camerale pertinentibus, vt dictum est, ad proxima Comitua reiectis. Ac proinde Circuli de præsentandis maturè in locum de mortuorū novis ad Camerale Iudicium Assessoribus, secundum schema subsequens admoneantur. Catholici etiam suo tempore de Ordine præsentandi conuenient, Cæsareaque Maiestas mandabit, vt non solum in isto Iudicio Camerali Causæ Ecclesiasticæ, vt & Politicæ inter Catholicos & August. Confessionis Status, vel inter hos solos vertentes, vel etiam quando Catholicis contra Catholicos Status litigantibus tertius interueniens August. Confess. Status erit, & vicissim quando August. Confess. Statibus contra eiusdem Conf. Status litigantibus tertius interueniens erit Catholicus, ad lectis ex vtraque Religione pari numero Assessoribus, discutiantur & iudicentur, sed idem etiam in Iudicio Aulico obseruetur, huicque fini aliquot August. Confess. Doctos & rerum Imperij peritos Viros, ex ijs Imperij Circulis, vbi vel sola Augustana Confessio, vel simul etiam Catholica viget Religio, adsciscat, eo quidem numero, vt eueniente casu paritas iudicantium ex vtraque Religione Assessorum obseruari possit. Idem etiam quoad Paritatem Assessorum obseruetur, quoties Augustanæ Confessionis Status immediatus à mediato Catholico, vel immediatus Catholicus à mediato August. Confessionis Status Iudicio conuenitur.

Quoad Processum Iudiciarium, Ordinatio Camera Imperialis etiam in Iudicio Aulico seruabitur per omnia, tum vt ne partes ibidem litigantes omni remedio suspensiuo destituantur, loco reuisionis in Camera vsitata licitum esto, parti grauata à sententiâ in Iudicio Aulico lata, ad Cæsaream Maiestatem supplicare, vt acta judicialia denuò adhibitis aliis grauitati negocij, paribus, neutriq; partium addictis ex vtraque Religione æquali numero Consiliariis, & qui concipiendæ & ferendæ priori sententiæ non interfuerint, aut certè referentium & correferentium partes non sustinuerint, reuideantur, liberumque sit Sux Maiestati in causis maioribus, & vnde tumultus in Imperio timeri possent, in super etiam quorundam vtriusque Religionis Electorum & Principum sententias & vota requirere.

Visitatio Consilij Aulici fiat ab Electore Moguntinoroties, quoties opus fuerit, obseruatis ijs, quæ in proximis Comituis de communi Statuum placito obseruanda esse videbuntur. Si quæ verò dubia circa interpretationē Constitutionū ac Recessuum Imperij publicorum occurrunt, aut in diiudicandis causis Ecclesiasticis vel Politicis inter partes supra expressas vertētibus, ex paritate Assessorum vtriusque Religionis, postquā in pleno etiam Senatu, pari tamen semper vtrinque iudicantium numero examinata fuerint, contrariæ oriantur sententiæ, Catholicis quidem in vnam, Aug. verò Conf. Assessoribus in aliam abeuntibus, remitt-

remittuntor ad Comitua Imperij Vniuersalia. Sin autem duo pluresve Catholici cum vno aut altero August. Conf. Assessore, & vicissim vnam, reliqui vero totidem numero, quamuis Religione dispares alteram amplexi fuerint sententiam, indeque contrarietas oriatur, hoc casu iuxta ordinationem Cameræ terminabitur, vltiori remissione ad Comitua cessante. Et hæc omnia in causis Statuum, comprehensâ immediatâ Imperij Nobilitate, siue actores illi, siue rei, siue interuenientes fuerint, obseruentur. Si verò inter mediatos vel Actor vel Reus, vel tertius interueniens fuerit August. Confess. & paritatem iudicantium ex vtriusque Religionis Assessoribus postulauerit, adhibeantur pares. Eueniente autem tunc votorum paritate, cesset remissio ad Comitua, & lis iuxta Ordinationem Cameræ terminetur. Cætera in Aulico non minus quam in Cameræ Imperialis iudicio Priuilegium primæ instantiæ, Austregarum, Iura & Priuilegia de non appellando Statibus Imperij illibata sunt, nec per mandata aut commissiones, aut auocationes, aut quouis alio modo turbantur.

Denique cum etiam de abolendis Curia Imperiali Rottvillæ, Iudiciis Provincialibus Sueviæ, & aliis hinc inde per Imperium hæctenus vsitatis mentione iniecta fuerit, resque hæc grauioris visa sit momenti, de his quoque vltior deliberatio ad proxima Comitua remissa esto.

Assessores Augustanæ Confessionis præsententur.

Ab			
Electore Saxonico	}	_____	6.
Brandenburgico			
Palatino			
Circulo Superioris Saxonix	_____	4	} i. alternando per hos duos Circulos.
Inferioris Saxonix	_____	4	

Circuli Franconici Statibus.

Augustanæ Confessionis	_____	2.	} i. alternando per hos quatuor Circulos.
Sueuici	_____	2.	
Superioris Rhenani	_____	2.	
Westphalici	_____	2.	

Et quamuis sub schemate nulla fiat mentio Statuum Imperij Augustanæ Confessionis, qui sub Circulo Bauarico comprehenduntur, nihil tamen exò eipsis præiudicetur, sed salua maneant horum iura; priuilegia, & libertates.

V I. Cum

Cum item Cæsarea Maiestas ad querelas nomine Ciuitatis Basileensis, & vniuersæ Heluetiæ corâ ipsius Plenipotentiariis ad præsentem Congressum Deputatis propositas super nonnullis processibus & mandatis Executiuis à Camera Imperiali contra dictam Ciuitatem, aliosque Heluetiorum vnitos Cantones, eorumque Cives & subditos emanatis, requisitâ Ordinum Imperij sententiâ & consilio, singulari Decreto die 14. Mensis Maij Anno proxime præterito declarauerit, prædictam Ciuitatem Basileam, cæterosque Heluetiorum Cantones in possessione vel quasi plenæ libertatis & Exemptionis ab Imperio esse, ac nullatenus eiusdem Imperij dicasteriis & iudiciis subiectos; placuit hoc idem publicæ huic Pacificationis Conventioni inferere, ratumque & firmum manere, atque idcirco eiusmodi Processus, vnâ cum Arrestis eorum occasione quocumque decretis prorsus cassos & irritos esse debere.

VII.

Vnanimi quoque Cæsareæ Maiestatis omniumque Ordinum Imperij consensu, placuit, vt quicquid juris aut Beneficij cum omnes aliæ Constitutiones Imperij, tum Pax Religionis, & publica hæc Transactio, in eaque decisio Gravaminum cæterisque Catholicis, & Augustanæ Confessioni addictis Statibus & subditis tribuunt, id etiam ijs, qui inter illos Reformati vocantur, competere debeat. Saluis tamen semper Statuum, qui Protestantes nuncupantur, inter se & cum subditis suis conuentis pactis, privilegijs, reversalibus & dispositionibus alijs, quibus de Religione, eiusque exercitio, & inde dependentibus cuiusque loci Statibus & subditis hucusque provisum est, salva itidem cuiusque conscientie libertate. Quoniam verò controversiæ Religionis, quæ inter modò dictos Protestantes vertuntur, hæctenus non fuerunt compositæ, sed vltiori compositioni reseruatæ sunt, adeoque illi duas partes constituent, ideò de iure reformandi inter vtramque ita Conuentum est, vt si aliquis Princeps, vel alius Territorij Dominus, vel alicuius Ecclesiæ Patronus posthac ad alterius partis sacra transferit, aut Principatum aut Ditionem, vbi alterius partis sacra exercitio publico de præsentem vigent, seu iure successionis, seu vigore præsentis Tractatus Pacis, aliòve quocumque titulo nactus fuerit, aut recuperarit, ipsi quidem Concionatores Aulicos suæ Confessionis citra subditorum onus aut præiudicium, secum atque in Residentia sua habere liceat, at fas ei non sit, vel publicum Religionis Exercitium, Leges aut Constitutiones Ecclesiasticas hæctenus ibi receptas immutare, vel Tempora, Scholas, Hospitalia, aut eò pertinentes redditus, pensiones, stipendia prioribus adimere, suorumque sacrorum hominibus applicare, vel juris Territorialis, Episcopalis, Patronatus, aliòve quocumque prætextu subditis Ministros alterius Confessionis obtrudere, vllumve aliud impedimentum

aut

aut præiudicium directè vel indirectè alterius sacris afferre: Et vt hæc conuentio eo firmitus obseruetur, liceat hoc mutationis casu ipsis communitatibus præsentare, vel quæ præsentandi Ius non habent, nominare idoneos Scholarum & Ecclesiarum Ministros à publico loci Consistorio & Ministerio, si eiusdem, cum præsentantibus vel nominantibus Communitatibus sunt Religionis, vel hoc deficiente, eo loco, quem ipsæ communitates elegerint, examinandos & ordinandos, atque à Principe vel Domino postea sine recusatione confirmandos. Si verò aliqua communitas eueniente mutationis casu, Domini sui Religionem amplexa petierit suo sumptu Exercitium, cui Princeps vel Dominus addictus est, liberum esto, sine reliquorum præiudicio, ei id indulgere, à successoribus non auferendum. Ad Consistoriales, Sacrorum Visitatores, Professores Scholarum & Academiarum, Theologiæ & Philosophiæ, non nisi eidem Religioni addicti sint, quæ hoc tempore quolibet in loco publicè recepta est. Sicut autem supradicta omnia de mutationibus futuris intelligenda sunt, ita iuribus Principum Anhaltinorum, & similium quæ ipsis competunt, nullum adferant præiudicium, sed præter Religiones supra nominatas nulla alia in Sacro Imperio Romano recipiatur vel toleretur.

VIII.

Vt autem prouisum sit, ne posthac in Statu Politico controuersiæ suboriantur, omnes & singuli Electores, Principes & Status Imperij Romani in antiquis suis iuribus, prærogatiuis, libertate, priuilegiis, libero Iuris Territorialistam in Ecclesiasticis quàm Politicis exercitio, ditionibus, regalibus, horumque omnium possessione, vigore huius Transactionis ita stabiliti firmati que sunt, vt à nullo vnquam sub quocunque prætextu de facto turbari possint vel debeant. Gaudeant sine contradictione jure suffragij in omnibus deliberationibus super negotiis Imperij, præsertim vbi leges ferendæ, vel interpretandæ, bellum decernendum, tributa indicenda, delectus aut hospitationes militum instituendæ, noua munimenta intra Statuum ditiones exstruenda, nomine publico, veterave firmanda præsidis, nec non vbi Pax aut Fœdera faciendæ, aliave eiusmodi negotia peragenda fuerint, nihil horum aut quicquam simile posthac vnquam fiat vel admittatur, nisi de Comitiali, liberoque omnium Imperij Statuum suffragio & consensu, cum primis verò Ius faciendi inter se & cum exteris fœdera, pro sua cuiusque conseruatione ac securitate, singulis Statibus perpetuò liberum esto, ita tamen, ne eiusmodi fœdera sint contra Imperatorem & Imperium Pacemque eius publicam, vel hanc imprimis Transactionem, fiant que saluo per omnia iuramento, quo quisque Imperatori & Imperio obstrictus est.

Habeantur autem Comitia Imperij intra sex Menses à dato Ratificatæ Pacis: postea verò, quoties id publica vtilitas aut necessitas postulauerit. In proximis verò Comitibus emendentur imprimis anteriorum Conuentuum defectus, actum

E

quo-

quoque de Electione Romanorum Regum, certa constantiq; Cæsarea Capitulatione concipiendâ, de modo & ordine in declarando vno vel altero Statu in bñnum Imperij, præter eũ, qui aliàs in Constitutionibus Imperij descriptus est, tenendo, redintegrandis Circulis, renouandâ matriculâ, reducendis Statibus exemptis, moderatione & remissione Imperij collectarum, reformatione Politicæ & Iustitiæ, taxæ, sportularum in Iudicio Camerali, Ordinariis Deputatis ad modum & vtilitatem Reipublicæ ritè formandis, legitimo munere directorum in Imperij Collegiis & similibus negotiis, quæ hic expediri nequiuerant, ex communi Statuum consensu agatur & statuatur.

Tam in Vniuersalibus verò, quàm particularibus Diæti, liberis Imperij Ciuitatibus non minus quàm cæteris Statibus Imperij competat vetum decisivum, ijsque rata & intacta maneant Regalia, vectigalia, redditus annui, libertates, privilegia confiscandi, collectandi & inde dependentia, aliq; jura ab Imperatore & Imperio legitime impetrata, vel longo vsu ante hos motus obtenta, possessa & exercita, cum omnimodâ jurisdictione intra muros & in territorio; cassatis, annullatis & in futurum prohibitis ijs, quæ per repressalias, arresta, viarum occlusiones, & alios actus præiudiciales, siue durante bello quocunque prætextu in contrarium facta, & propriâ authoritate huc vsque attentata sunt, siue de hinc, nullo præcedente legitimo juris & executionis ordine fieri attentariue poterunt. De cætero omnes laudabiles consuetudines & Sacri Romani Imperij Constitutiones & Leges fundamentales imposterum religiosè seruentur, sublatis omnibus, quæ bellicorum temporum iniuriâ irreperant, confusionibus.

De indagandâ aliqua ratione & modo æquitati conueniente, qui persecutiones actionum contra debitores ob bellicas calamitates fortunis lapsos, aut nimio vsurarum cursu aggrauatos moderatè terminari, indeque nascituris maioribus incommodis etiam tranquillitati publicæ noxiis obuiam iri possit, Cæsarea Maiestas curabit exquiri tam Iudicij Aulici, quàm Cameralis Vota & Consilia, quæ in futuris Comitibus proponi, & in constitutionem certam redigi possint, interea tamen temporis in huiusmodi causis ad Iudicia cum summa Imperij, tum singularia Statuum delatis, circumstantiæ à partibus allegatæ benè ponderentur, ac nemo executionibus immoderatis prægrauetur; sed hæc omnia Holsatiæ constitutione saluâ & illæsâ.

IX.

Et quia publicè interest, vt factâ Pace commercia vicissim reflorescant, ideo Conuentum est, vt quæ eorum præiudicio & contra vtilitatem publicam hinc inde per Imperium belli occasione nouiter, propriâ authoritate, contra jura, privilegia & sine consensu Imperatoris, atque Electorum Imperij inuecta sunt vectigalia & telonia, vt & abusus Bullæ Brabantinæ, indeque nata repressalia & arresta, cum inductis peregrinis certificationibus, exactioibus, detentionibus, itè-
que

que immoderata Postarum, omniaque alia inusitata onera & impedimenta, quibus commerciorum & navigationis usus deterior redditus est, penitus tollantur, & Provinciis, Portibus, fluminibus quibuscunq; sua pristina securitas, Iurisdictio & usus, prout ante hos motus bellicos à pluribus retrò annis fuit, restituantur, & inviolabiliter conserventur.

Territoriorum quæ flumina alluunt, & aliorum quorumcunq; Iuribus ac Privilegiis, ut & teloneis ab Imperatore de consensu Electorum cū aliis, tum etiam Comiti Oldenburgensi in Visurgi concessis, aut usu diuturno introductis, in pleno suo vigore manentibus & executioni mandandis, tum ut plena sit Commerciorum libertas & transitus ubique locorum terra marique tutus, adeoque ea omnibus & singulis Vtriusque partis Fœderatorum Vasallis, Subditis, Clientibus & Incolis, eundi, negotiandi, redeundi que potestas data sit, virtutēque præsentium concessa intelligatur, quæ unicuique ante Germaniæ motus passim competebat: quos etiam Magistratus utrinque contra iniustas oppressiones & violentias, instar propriorum subditorum, defendere ac protegere teneantur, hac conventionē; ut & jure legeque cuiusque loci per omnia salvis.

X.

Porro quoniam Serenissima Regina Sueciæ postulaverat, ut sibi pro Locorum hoc bello occupatorum restitutione satisfaceret, Paci que publicæ in Imperio restaurandæ condignè prospiceretur: Ideo Cæsarea Maiestas de consensu Electorum, Principum & Statuum Imperij, cum primis Interessatorum, vigoreque præsentis Transactionis concedit eidem Serenissimæ Regiæ & futuris eius hæredibus ac successoribus Regibus, Regno que Sueciæ sequentes ditiones pleno jure in perpetuum & immediatum Imperij Feudum:

Primò, Totam Pomeraniam citeriorem, vulgò vor Pommern dictam vnâ cum Insula Rugia ijs finibus contentas, quibus sub vltimis Pomeraniæ Ducibus descriptæ fuerant; Ad hæc è Pomerania vltiori Stetinum, Gartz, Dam, Golnau & Insulam Wollin, vnâ cum interlabente Odera & mari vulgò das frische Haff vocato, suisque tribus ostiis Peine/ Swine & Dieuenow/atq; adiacente utrinque terrâ ab initio Territorij Regij vsque in mare Balthicum, eâ latitudine littoris Orientalis, de qua inter Regios & Electorales Commissarios circa exactiorē limitum & cæterorum minutiorum definitionem amicabiliter convenietur. Hunc Ducatum Pomeraniæ, Rugiæque Principatum, vnâ cum ditionibus, locisque annexis, omnibusque & singulis ad ea pertinentibus Territoriis, Præfecturis, Urbibus, Castellis, Oppidis, vicis, pagis, hominibus, feudis, fluminibus, insulis, lacubus, littoribus, portibus, stationibus, antiquis vectigalibus & redditibus, & quibuscunq; aliis Ecclesiasticis ac Secularibus bonis, nec non titulis, dignitatibus, præeminentiis, immunitatibus & prerogativis, cæterisque omnibus & singulis

Ecclesiasticis & Secularibus juribus ac privilegiis, quibus Antecessores Pomeranæ Duces ea habuerant, incoluerant & rexerant, Regia Maiestas Regnumque Sueciæ ab hoc die in perpetuum pro hæreditario feudo habeat, possideat, usque liberè utatur, & inviolabiliter fruatur.

Quicquid etiam Iuris in collatione Prælaturarum & Præbendarum Capituli Camminensis ante hac habuerant Duces Pomeranæ citerioris, habeat in posterum Regia Maiestas. Regnumque Sueciæ perpetuò, cum potestate eas extinguendi, redditusque mensæ Ducali, post modernorum Canonicorum & Capitulariū decessum, applicandi. Quicquid autē vltioris Pomeranæ Ducibus competierat, cōpetat Domino Electori Brandenburgico, vnâ cum integro Episcopatu Camminensi, eiusque territoriis, juribus & dignitatibus, prout infra pluribus explicatur.

Titulis & Insigniis Pomerianæ tam Regia Domus, quam Brandenburgica promiscuè utantur, more inter priores Pomeranæ Duces vsitato: Regia quidem perpetuò; Brandenburgica verò, quam diu vllus è Linea masculina supersuerit; Absque tamen Rugiæ Principatu, omni que alia præensione vllius juris in loca Regno Sueciæ cessa. Deficiente vero Linea masculina Domus Brandenburgicæ, omnes præter Sueciam alij Titulis & Insigniis Pomeranicis abstinebunt; atque tunc quoque vltior Pomerania tota cum citeriori Pomerania, totoque Episcopatu & integro Capitulo Camminensi, adeoque omnibus Antecessorum juribus & expectantiis consolidata, ad solos Reges Regnumque Sueciæ perpetuò pertinebunt; spe interim successionis & inuestituræ simultaneæ gauisuros; Ita vt etiam Ordinibus subditisque dictorum locorum pro homagij præstatione solito more caueant.

Dominus Elector Brandenburgicus, cæteri que omnes interessati, exsolvunt Ordines, Officiales, & subditos singulorum supradictorum locorum vinculis & Sacramentis, quibus hucusque sibi, suisque Domibus obstricti fuerant, eosque ad homagium & obsequia Regiæ Maiestati, Regnoque Sueciæ more solito præstandum remittunt: Atque ita Sueciam in plenâ iustaque eorum possessione constituunt, renunciantes omnibus in ea præensionibus ex nunc in perpetuum: Idque pro se suisque posteris, peculiari Diplomate hic confirmabunt.

Secundò, Imperator de consensu totius Imperij concedit etiam Serenissimæ Reginæ, eiusque hæredibus ac successoribus Regibus, Regnoque Sueciæ in perpetuum & immediatam Imperij feudum, Ciuitatem Portumque Wismariensem, vnâ cum fortalitio *Walsisch* & Præfecturis *Poel*, (exceptis pagis *Sehedorff* *Weitendorff* *Brandenhusen* & *Wangern* / ad hospitale *S. Spiritus*, in Vrbe *Lubeca* pertinentibus) & *Newen Closter* / omnibusque juribus & appertinentiis, quibus ea Duces Megapolitani hucusque habuerant: ita vt dicta loca, totusque portus cum terris vtriusque lateris ab Vrbe in mare *Balthicū* libera dispositioni suæ
Maie-

Maiestatis subfit, possitque ea munimentis & praesidiis pro lubitu & exigentia circumstantiarum, suis tamen propriis sumptibus, firmare, ibique semper pro suis nauibus, classeque tutum, securumque receptum ac stationem habere, iisque de caetero vti fruique eo jure, quod ipsi in caetera sua Imperialia feuda competit: Ita tamen vt Ciuitati Wismariensi Priuilegia sua sint salua, eiusque commercia protectione, fauoreque Regio omni meliori modo promoueantur.

Tertio, Imperator de consensu totius Imperij, concedit etiam vigore praesentis Transactionis Serenissimae Reginae eiusque haeredibus ac successoribus Regibus, Regnoque Sueciae Archiepiscopatum Bremensem & Episcopatum Verdensensem, cum Oppido & Praefectura Wilshau en, omniq; jure quod vltimis Archiepiscopis Bremensibus competierat in Capitulum & Dioecesim Hamburgensem (saluis tamen Domui Holfaticae, vt & Ciuitati, Capituloque Hamburgensi suis respectiue juribus, priuilegiis, libertate, pactis & possessione, statuque praesenti per omnia, ita vt quatuordecim illi pagi in Praefecturis Holfaticis Trittouiensi & Reinbeccensi pro moderno annuo canone Domino Friderico Duci Holfaticae Gottorpiensi, & illius posteris in perpetuum maneant) cum omnibus & singulis ad eos pertinentibus, vbicunque sita sunt, Ecclesiasticis & Secularibus bonis & juribus quocunque nomine vocatis, terra marique in perpetuum & immediatum Imperij feudum: sub solitis quidem Insigniis, sed Titulo Ducatus: cessante Capitulorum, caeterorumque Collegiorum Ecclesiasticorum eligendi & postulandi, omniq; alio jure, administratione & gubernatione terrarum ad hos Ducatus pertinentium.

Ciuitati vero Bremensi, eiusque territorio & subditis praesens suus Status, libertas, Iura & Priuilegia in Ecclesiasticis & Politicis sine impetitione relinquuntur. Si quae autem ipsi cum Episcopatu seu Ducatu, aut Capitulis sint, aut posterum enascantur controuersiae, eae vel componantur amicabiliter, vel jure terminentur, salua interim cuique parti sua, quam obtinet possessione.

Quarto, ratione supradictarum omnium Ditionum feudorumque, Imperator cum Imperio cooptat Serenissimam Regnam Regnique Sueciae Successores in Immediatum Imperij Statum; ita vt ad Imperij Comitata inter alios Imperij Status Regina quoque Regesque Sueciae sub Titulo Ducis Bremensis, Verdensis & Pomeraniae, vt & Rugiae Principis, Dominiq; Wismariae citari debeant, assignata eius sessione in Conuentibus Imperialibus in Collegio Principum Scamno seculari, loco quinto, voto quidem Bremensi hoc ipso loco & ordine: Verdensi vero & Pomerano, ordine antiquitus prioribus possessoribus competenti explicando. In Circulo autem Superioris Saxoniae proxime ante Duces Pomeraniae vterioris: In Circulis Westphaliae & inferioris Saxoniae loco moreq; receptis, ita vt inter Magdeburgensem & Bremensem Circuli inferioris Saxoniae directorium

alternetur; saluo tamen Ducum Brunsvicensium & Lüneburgensium condirectorij iure. Ad Conuentus autem Deputatorum Imperij, tam Regia Maiestas, quam Dominus Elector suos pro more solito mittant: Cum autem vtrique Pomeraniæ vnum tantum votum in ijs competat, à Regia Maiestate communicato prius consilio cum dicto Electore, id semper feratur.

Deinde, concedit eis in omnibus & singulis dictis feudis priuilegium de non appellando, sed hoc ita, vt summum aliquod Tribunal, seu appellationis instantiam commodo in Germania loco constituat, eique idoneas præficiat personas, quæ vnicuique Ius & Iustitiam secundum Imperij Constitutiones & cuiusq; loci statuta, absque vltiori prouocatione, causarum ve auocatione administrent.

E contra verò si contigerit, ipsos tanquam Duces Bremenses, Verdenses aut Pomeraniæ, vel etiam vt Principes Rugiæ aut Dominos Wismaria, ex causa dictas ditiones concernente, ab aliquo legitime conueniri, Cæs. Maiest. liberum eis relinquit, vt pro sua commoditate forum eligant, vel in Aula Cæsarea, vel Camera Imperiali, vbi actionem intentatam excipere velint. Teneantur tamen intra tres Menses à die denunciatae litis sese declarare coram quo iudicio se sistere velint.

Præterea concedit eidem Reg. Maiest. Sueciæ Ius erigendi Academiam vel Vniuersitatem, vbi quandoque ei commodum visum fuerit. Ad hæc concedit eidem moderna vectigalia (vulgò Licentien vocata) ad littora, portusque Pomeraniæ & Megapoleos, iure perpetuo; sed ad eam taxæ moderationem reducenda, ne Commercia in iis locis intercidant.

Exsoluit denique Status, Magistratus, Officiales & subditos dictarum respectiue ditionum, feudorumque omnibus vinculis & Sacramentis, quibus prioribus Dominis & possessoribus aut prædententibus hucusq; obstricti fuerant, eosque ad subiectionem, obedientiam & fidelitatem Regiæ Maiest. Regnòq; Sueciæ ceu ab hoc die hæreditario suo Domino præstandum remittit, obligatque, atq; ita Sueciam in plenâ iustaque eorum possessione cõstituit, verbo Imperiali promittens, se non solum modernæ Regiæ, sed & omnibus futuris Regibus, Regnòq; Sueciæ ratione dictarum ditionum, bonorum iuriumque concessorum, securitatem præstiturum, eosque sicut cæteros Imperij Status in eorum possessione quietâ contra quemcunque inuiolabiliter conseruaturum & manutenturum: atque hæc omnia peculiaribus inuestiturarum literis omni meliori modo confirmaturum; Vicissim Serenissima Regina & futuri Reges, Regnumque Sueciæ dicta feuda, omnia & singula à Cæsarea Maiestate & Imperio recognoscant: eoque nomine, quoties casus euenerit, inuestiturarum renouationes decenter petant, iuramentum fidelitatis, eique annexa, sicut Antecessores, similesque Imperii Vasalli, præstando.

De

De cætero Ordinibus & subditis dictarum ditionum, locorumque, nominatim Stralsundensibus, competentem eorum libertatem, bona, jura & priuilegia, communia & peculiaria, legitimè acquisita, vel longo vsu obtenta, cum libero Evangelicæ Religionis exercitio iuxta inuariatam Augustanam Confessionē perpetim fruendo, circa homagij renouationem & præstationem more solito confirmabunt. Interq; eos Ciuitatibus Anseaticis eam navigationis & commerciorum libertatem tam in exteris Regnis, Rebus publicis & Prouinciis, quàm in Imperio integram conseruabunt, quam ibi ad præsens vsque bellum habuerunt.

X I.

Pro æquiualeute autem recompensatione Electori Brandenburgico Domino Friderico Wilhelmo, quod ad promouendam Pacem Vniuersalem juribus suis in Pomeraniam citeriorem & Rugiam, vnà cū Ditionibus locisque supra annexis cesserit, præstanda, eidem, eiusdemq; posteris & successoribus hæredibus atque agnatis masculis, cum primis DD. Marchionibus, Christiano Wilhelmo, olim Administratori ArchiEpiscopatus Magdeburgensis, item Christiano Culmbacensi & Alberto Onolstzbacensi, eorūdemq; successoribus & hæredibus masculis, statim ac Pax cum vtroque Regno & Statibus Imperij composita & ratificata fuerit, à Sacrà Cæsareâ Maiestate de consensu Statuum Imperij & præcipue interessatorum, tradatur Episcopatus Halberstadiensis, cum omnibus juribus, priuilegiis, Regalibus, territoriis & bonis secularibus, & Ecclesiasticis quocunq; nomine vocatis, nullo excepto in perpetuum & immediatum Feudum. Constituaturs item Dominus Elector statim in possessione eiusdem quietâ & reali, eoque nomine Sessionem & votum in Comitibus Imperij & Circulo Inferioris Saxonix habeat. Religionem autem & Bona Ecclesiastica in eo statu relinquat, quemadmodum per Dominum Archiducem Leopoldum Guilielmum initâ cum Capitulo Cathedrali pactione ordinata fuerant; Ita tamen, vt nihilominus Episcopatus Domino Electori, toti que suæ Domui & agnatis masculis supra nominatis, cum eorum successoribus & hæredibus masculis, ordine, quo sibi inuicem succedent, hæreditarius maneat, atque Capitulo nullum jus in eligendo & postulando, vel etiam regimine Episcopatus, & ijs quæ eò pertinent, reliquum sit sed modo dictus Dominus Elector, & iuxta ordinem successorium reliqui supra nominati, eâ potestate in hoc Episcopatu vtantur, quâ reliqui Principes Imperij in suis Territoriis vtuntur: liceatque quartam partem Canonicatum (exceptâ Præpositurâ in hanc computationem non numerandâ) decedentibus successu temporis modernis eorum possessoribus Augustanæ Confessionis addictis extinguere, eorumque redditus Mensæ Episcopali incorporare. Quod si tot Canonici Aug. Conf. non sint, qui quartam partem totius corporis Canonicorum, desupto Præposito, conficiant, numerus suppleatur ex Catholicorum decedentium Beneficiis.

Cum

Cum etiam Comitatus Hohensteinensis pro eâ parte, quâ feudum est Episcopatus Halberstadiensis, consistens in duabus Dynastiis siue Præfecturis Lora & Klettenberg, & quibusdam oppidis, vna cum eo pertinentibus bonis & juribus, post vltimo defunctum Comitem huius familiæ, eidem Episcopatu applicatus, atque a Domino Archiduce Leopoldo Guilielmo, tanquam Episcopo Halberstadiensi hæcenus possessus fuerit, hunc eundem Comitatum porro quoque penes istum Episcopatum irrevocabiliter permanere placuit, adeo vt Domino Electori tanquam hæreditario possessori iam dicti Episcopatus Halberstadiensis de memorato Comitatu disponendi libera facultas esse debeat, non obstante, nec vigorem habente vllâ contradictione, quæ à quoquam in contrarium moveri possit.

Teneatur item Dominus Elector Comitem à Tattenbach in possessione Comitatus Rheinlein conseruare, eidemq; inuestituram à Domino Archiduce de consensu Capituli concessam, renouare. Eidem Domino Electori pro se & successoribus suis supra scriptis tradatur Episcopatus Mindanus cū omnibus iuribus & appertinentiis, pari ratione vt ante memoratus Episcopatus Halberstadiensis in Feudum perpetuum à Sacra Cæs. Maestate, de cōsensu Statuum Imperij, statimq; post conclusam & ratificatam hanc Pacificationem, Dominus Elector pro se & successoribus suis, in possessione eiusdē quietā & reali constituatur, eoq; nomine Sessionem & votum in Comitibus Imperij vniuersalibus & singularibus, vt & Circuli Westphalici obtineat. Saluis tamen Civitati Mindensi suis Regaliis & iuribus in Sacris & profanis, cum mero & mixto imperio in criminalibus & civilibus, præsertim iure districtus, eiusq; jurisdictionis exercitio concessio, & pronunc apprehensio, aliisq; vsibus, immunitatibus & priuilegiis circa pristina iura ipsis legitimè competentibus: ita tamen vt pagi & villæ, domusq; ad Principem, Capitulum, totumque Clerum & Equestrem Ordinem pertinentes, & respectiue in districtu & intra mœnia Ciuitatis sitæ, omnino excipiatur, & de cætero jus Principis & Capituli inuiolatum maneat. Dicto Domino Electori & successoribus suis Episcopatus quoque Camminensis in Feudum perpetuū ab Imperatore & Imperio concedatur, eodē planè jure & modo, vt supra de Episcopatu Halberstadiensi & Mindano dispositum est, sed cum hoc tamen discrimine, vt in Episcopatu quoq; Camminensi integrum sit Domino Electori Canonatus post decessum præsentium Canonorum extinguere, atque sic successu temporis totum Episcopatum vltiori Pomeraniæ adiungere seu incorporare.

Similiter concedatur Domino Electori expectantia in Archiepiscopatum Magdeburgensem, ita quidem, vt quandocunque eundē morte aut successione in Electoratu, vel quacunque aliâ concessione præsentis Administratoris Domini Augusti Ducis Saxonie vacare contigerit, totus iste Archiepiscopatus cum omnibus

in omnibus eò pertinentibus Territoriis, Regalibus & Iuribus prout suprà de Episcopatu Halberstadiensi dispositum est, Domino Electori, suisque posteris & successoribus hæredibus & agnatis masculis, non obstante vlla electione aut postulatione interea temporis, siue clàm siue palàm factà, tradatur & conferatur in Feudum perpetuum, sitque ijdem vel ijsdem Ius autoritate proprià vacantem apprehendendi possessionem. Interea autem teneatur Capitulum vnà cum Ordinibus & subditis dicti Archiepiscopatus statim conclusâ Pace prædicto Domino Electori & toti Domui Electorali pro se, atq; omnibus in eâ successoribus, & hæredibus atque agnatis masculis se sacramento fidelitatis & subjectionis in euentum obstringere.

Ciuitati verò Magdeburgensi pristina sua libertas & Priuilegium Ottonis I. de 7. Iunij Anno noningentesimo quadragesimo, quod etiamsi temporum iniuria deperditum, ad preces ejusdem humiliter porrigendas à Sac. Cæs. Maiest. renouabitur; tum etiam Priuilegium muniendi & fortificandi ab Imperatore Ferdinando II. concessum, quod cum omnimodâ jurisdictione & proprietate ad quadrantem Milliaris Germanici extendatur, sicut & reliqua illius priuilegia & jura in Ecclesiasticis & Politicis salua & inuiolata maneant, cum insertâ clausulâ, quod in præjudicium Ciuitatis reædificari non debeant suburbia.

Cæterum quod ad quatuor Dynastias seu Præfecturas Quersfurt/ Gütterbock/ Dam & Borsch/ attinet, cum illæ iam olim Domino Electori Saxonie traditæ sint, in eiusdem quoque Ditione permaneant in perpetuum, cum hac tamen reservatione, vt quæ hæctenus ratione earundem ad Collectas Imperij & Circuli tributa fuit quota, à dicto Domino Electore Saxonie imposterum exsoluatur, eaque Archiepiscopatu dematur, & huius rei ratione expressa fiat prouisio in Matricula Imperij & Circuli. Vt autem inde causata imminutio reddituum Cameralium, & ad Mensam Archiepiscopalem pertinentium, aliquatenus resarciatur, iam dicto Electori Brandenburgico & successoribus suis non solum statim post conclusam Pacem Præfectura Eglen/ quæ aliàs ad Capitulum spectabat, pleno iure possidenda & fruenda tradatur, cassato processu à Comitibus de Barbij aliquot abhinc annis de super moto; sed etiam facultas sit, obtentâ Archiepiscopatus possessione quartam partem Canonicatum Cathedralium, illis decedentibus extinguendi, eorumque redditus Cameræ Archiepiscopali applicandi. Quæ verò debita à præsentente Domino Administratore Augusto Duce Saxonie hæctenus contracta sunt, ex redditibus Archiepiscopalibus, existente modis suprædictis casu vacantie & deuolutionis, dicti Archiepiscopatus ad Dominum Electorem Brandenburgicum & successores suos nequiquam dissoluantur, neque integrum sit, dicto Domino Administratori post hac nouis debitis, oppignorationibus & alienationibus sæpè dictum Archiepiscopatum in præjudicium Domini Electoris
 F eiusque

eiusque successorum, hæredum atque agnatorum masculorum quoquomodo onerare.

In his verò Domini Electoris Archi & Episcopatus de cætero saluâ manent Ordinibus & subditis competentia eorum jura & privilegia, cum primis inuariatæ Augustanæ Confessionis Exercitium, quale nunc ibi viget, nec minus locum habeant ea, quæ in puncto Grauaminum inter vtriusque Religionis Status & Ordines Imperij, transacta & conuenta sunt, quatenus scilicet non aduersantur illi dispositioni, quæ supra in Articulo quinto de Grauaminibus §. 8. continetur, incipiente: Qui Archi Episcopatus, Episcopatus, & aliæ Fundationes atque Bona Ecclesiastica, &c. & finiente: subiecta manent, &c. vtpote quem æquè hic valere debere, ac si verbotenus insertus esset, & supra dictos Archi Episcopatum & Episcopatus hæreditario & immutabili jure apud Dominum Electorem, atque Domum Brandenburgicam, omnesque in ea successores, hæredes & agnatos in perpetuum planè, vt de reliquis terris ipsorum hæreditariis juris est, permanere oportet. Ratione Tituli autem Conuentum est, vt iam dictus Dominus Elector cum totâ Domo Brandenburgicâ, & in eâ omnes & singuli Marchiones Brandenburgici, Duces Magdeburgenses & Principes Halberstadienses & Mindenses appellentur & scribantur.

Regia quoque Maiestas Sueciæ restituat Domino Electori pro se & successoribus suis hæredibus atque agnatis masculis, primò reliquam Pomeraniam vltiorem cum omnibus appertinentiis, ponis & juribus Secularibus & Ecclesiasticis, pleno iure, tam quoad Dominium vtile, quàm directum; deinde Colbergam cum toto Episcopatu Camminensi, omniq; jure, quod vltioris Pomeraniæ Duces hucusque habuerunt in collatione Prælaturarum & Præbendarum Capituli Camminensis, ita tamen, vt salua maneant Iura Regiæ Maiestati Sueciæ supra concessa, atque Ordinibus & subditis in restitutis partibus Vltioris Pomeraniæ, Episcopatuq; Camminensi competentem eorum libertatem, bona, jura & priuilegia, secundum tenorem literarum Reuersalium (quibus etiam Ordines & subditi dicti Episcopatus gaudere debent, ac si iis directè datae essent) cum libero Augustanæ Confessionis Exercitio, iuxta inuariatam Augustanam Confessionem, absque vlla perturbatione perpetim fruendo, circa homagij renouationem & præstationem omni meliori modo confirmet & conseruet.

Tertiò, omnia loca quæ præfidiis Suedicis infesta tenentur per Marchiam Brandenburgicam.

Quartò, Omnes Commendas & Bona ad Ordinem Equestrem Diui Iohannis spectantia, quæ extra Territoria Regiæ Maiestati Regnoque Sueciæ cessa continentur, vnâ cum Actis & Regestis cæterisq; literariis documentis, Originalibus

hæc

hæc loca; iuraque restituenda; concernentibus communibus verò & vtramque nempe tam citeriorem, quam vltiorem Pomeraniam afficientibus, in authenticâ & probante formâ, quæ in Archiuo & Cartophilaciis Aulæ Stetinensis, vel alibi intra vel extra Pomeraniam reperiuntur.

XII.

Pro eo verò quod Duci Megapolitano Suerinensi, Domino Adolpho Friderico, in alienatione Ciuitatis, Portusque Wismariensis decedit, competant ipsi, eiusque hæredibus Masculis Episcopatus Suerinensis & Ratzenburgensis iure perpetui & immediati feudi (saluo tamen Domus Saxonico-Lavvenburgicæ aliorumque vicinorū, vt & dictæ Diœceseos hinc inde competenti iure) cum omnibus iuribus, documentis litterariis, Archiuo, rationariis, aliisque pertinentiis & potestate extinguendi Canonatus vtrobique post præsentis tempore residentiū Canonorum decessum, omnesque redditus Mensæ Ducali applicandi, eoque nomine habeat Sessionē in Conuentibus Imperij & Circuli Saxonie Inferioris, cum duplici Principis Titulo & voto. Etsi verò eiusdem ex Fratre Nepos, Dominus Gustavus Adolphus Dux Megapolitano-Gustrouiensis ante hac designatus fuerat Administrator Ratzeburgensis, quia tamen ipsi non minus, quam Patruo beneficium restitutionis in suos Ducatus obtigerat, æquum visum est, vt Patruo cedenti Wismariam, ipse vicissim hunc cedat Episcopatum. Conferentur autem dicto Duci Gustavo Adolpho, eo nomine compensationis ergo, duo Canonatuum, iuxta modernam compositionem Grauaminum ad Augustanæ Confessionis addictos pertinentium, Beneficia, vnum in Ecclesia Cathedrali Magdeburgensi, alterum in Halberstadiensi primum vacatura.

Quod deinde ad prætenfos Duos Canonatus in Ecclesia Cathedrali Argentinensi attinet, si quid eo nomine Statibus Augustanæ Confessionis iuxta præsentem Transactionem competit, Familæ Ducum Mecklenburgensium ex huiusmodi prouentibus duorum Canonatuum portiones concedantur, absque tamen præiudicio Catholicorum. Quod si verò contigerit Lineam Masculinam Suerinensem deficere, superstite Gustrouianâ, tum hæc iterum ipsi succedat.

Pro maiore verò dictæ Domus Mecklenburgensis satisfactione cedant ipsi Commendæ Ordinis Equestris Diui Iohannis Hierosolymitani, Mirovv & Nemeravv in isto Ducatu sitæ, vigore dispositionis in Artic. 5. §. 9. supra expressæ in perpetuum, donec de controuersis Religionis in Imperio conuentum fuerit, & quidem Lineæ Suerinensi Mirovv, Lineæ verò Gustrouiensi Commenda Nemeravv, sub hac conditione, vt dicti Ordinis consensum ipsi procurare, eidemque, nec non Domino Electori Brandenburgico, tanquam eius patrono,

quotiescunque casus euenerit, haecenus praestari solita, porro quoque praestare teneantur. Confirmabit etiam Caesarea Maestas eidem uectigalia ad Albim ante hac obtenta in perpetuum: concessa insuper immunitate a tributis Imperii futuro tempore, citra causam satisfactionis militie Suedicae indicendis, donec summa ducentorum millium thalerorum Imperialium compensata fuerit. Cassetur insuper praesens debitum Wingerschianum, utpote ex causa belli ortum, processibus etiam & decretis desuper emanatis penitus annullatis, ita ut neque Duces Megapolitani, neque Ciuitas Hamburgensis, eo nomine imposterum unquam conueniri possint vel debeant.

XIII.

Cum Domus Ducalis Brunswicensis & Lüneburgensis, ob Pacem publicam melius faciliusque stabiliendam, cesserit Coadiutoriis in Archiepiscopatus Magdeburgensem & Bremensem, itemque Episcopatus Halberstadiensem & Ratzenburgensem obtentis, eadem conditione, ut inter alia etiam alternatiuam ipsam cum Catholicis in Episcopatum Osnabrugensem addiceretur successio, Caesarea Maestas praesenti Sacri Romani Imperij Statui minimè expedire iudicans, Pacem publicam propterea impediri diutiùs, consentit ac permittit, ut eiusmodi alternatiuam successio in dicto Episcopatu Osnabrugensi deinceps inter Catholicos & Augustanae Confessionis Episcopos, ex familia tamen Ducum Brunswicensium & Lüneburgensium, quamdiu eadem durauerit, postulandos, locum habere debeat, modis & conditionibus sequentibus.

Primò: Quoniam Dominus Gustauus Gustauus, Comes in Wasenburg Regni Sueciae Senator, omni suo juri in Episcopatum Osnabrugensem, occasione praesentis belli obtento, renunciat, iuramentumque a Statibus & subditis eiusdem sibi praestitum, remittit, ideò Dominus Episcopus Franciscus Wilhelmus, eiusque successores, sicut & Capitulum, Status & subditi dicti Episcopatus, virtute praesentium obligati sunt, ad soluendum dicto Domino Comiti, eiusve mandatario, Hamburgi spacio quatuor annorum a die publicatae Pacis numerandorum, octuaginta millia Thalerorum Imperialium, ita ut singulis annis vicena millia Hamburgi, ad manus dicti Comitis eiusve mandatarij exsoluere & numerare teneantur, executione in non parentes, ex lege communi huius Pacificationis suas vires obtinente.

Secundò: Restituatur dictus Episcopatus Osnabrugensis totus & integer cum omnibus suis appertinentiis, Secularibus & Ecclesiasticis, moderno Domino Episcopo Francisco Wilhelmo pleno Iure possidendus, prout vniformis, perpetuaeque Capitulationis Leges communi Principis Francisci Wilhelmi, Domusque Brunswigo-Lüneburgicae & Capitularium Episcopatus Osnabrugensis consensu iam ineunda, sancierint.

Tertiò:

Terriò: Status Religionis ac Coetus Ecclesiastici, totiusque Cleri vtriusque Religionis, tam in ipsa Vrbe Osnabrugensi, quàm in reliquis ad hunc Episcopatum pertinentibus ditioribus, oppidis, villis pagis omnibusque aliis locis maneat & reducatur in eum, qui fuit diei Ian. Anno 1624. statum, ita tamen, vt prius fiat singularis quædam determinatio & dispositio de ijs, quæ post Annum 1624. quoad verbi Ministros & Diuinum cultum mutata deprehenduntur, etiam supra dictæ Capitulationi inferenda, caueatque Dominus Episcopus per literas Reuersales Statibus & subditis suis, homagio (quatenus obseruatia ab antiquo obtinuit) ab ipsis recepto, iura ac priuilegia salua fore, & quæ præterea futuræ Episcopatus administrationi, Statuumque & subditorum securitati vtrinque necessaria videbuntur.

Quartò: Defuncto eodem Domino Episcopo succedat in Episcopatu Osnabrugensi, Dominu Ernestus Augustus Dux Brunsvicensis & Lüneburgensis, atque adeò vi huius Pacis publicæ sit designatus eiusdem Successor, teneaturque Capitulum Cathedrale Osnabrugense, vt & reliqui Status & subditi statim post decessum aut resignationem moderni Episcopi, eundem Dominum Ernestum Augustum in Episcopum recipere, ac dicti Status & subditi isti fini intra trimestre à conclusâ hac Pace computandum, ipsi solitum vt supra præstare homagium, iuxta Conditiones in Capitulatione perpetuâ cum Capitulo ineundâ, positas. Quod si verò Dux Ernestus Augustus post obitum moderni Episcopi non fuerit superstes, teneatur Capitulum alium ex Domini Georgij Ducis Brunsvicensis & Lüneburgensis posteris in Episcopum suum postulare, conditionibus tamen in recepta Capitulatione vniformi initis perpetuò obseruandis. Eo autem demortuo aut vltro resignante, teneatur dictum Capitulum vel Electione vel Postulatione Præfulem Catholicum sibi præficere; sin verò hac in parte vel Canonico-rum negligentia vel discordia intercesserit, locus sit ordinationi Iuris Canonici & consuetudini Germaniæ, saluâ tamen Capitulatione perpetuâ vt & hac transactione: & sic perpetuò admittatur alternatiua successio inter Catholicos Episcopos ex gremio Capituli Electos, vel aliundè Postulatos, atque Augustanæ Confessioni addictos, sed non alios, quàm ex familia modò nominati Ducis Georgij descendentes; & quidem si plures sint Principes è natu minoribus, eligatur vel postuletur Episcopus, nullis verò existentibus natu minoribus, sufficiatur vnus ex Principibus regentibus. Illis autem deficientibus, succedat tandem Ducis Augusti posteritas, alternatione, vti dictum, inter ipsam & Catholicos perpetuâ.

Quintò: Teneatur non solùm memoratus Dux Ernestus Augustus, sed etiam omnes & singuli ex familia Ducum Brunsvicensium & Lüneburgensium August. Conf. addictorum, in hoc Episcopatu alternatim succedentium, Statum Re-

ligionis, Coetus Ecclesiastici, totiusque Cleri, tam in ipsa Vrbe Osnabrugensi, quam in reliquis ad hunc Episcopatum pertinentibus ditionibus, oppidis, villis, pagis, omnibusque aliis locis conseruare ac tueri, prout superius Articulo tertio & perpetuâ Capitulatione dispositum est.

Sexto: Ne etiam durantè Administratione & Regimine Episcopi August. Confes. addicti, circa Censuram Ecclesiasticorum, Catholicorum, itemque vsum & administrationem Sacramentorum, ritu Romanæ Ecclesiæ, vt & cætera quæ sunt Ordinis, vlla difficultas aut confusio suboriatur, horum omnium dispositio quoties alternatiua successio in talem August. Confes. addictum deuenit, Domino Archi-Episcopo Coloniensi velut Metropolitano reseruata, aduersus August. Confessionem verò addictos, planè sublata esto. Cætera Superioritatis, & Regiminis iura in Ciuilibus & Criminalibus August. Confes. Episcopo, iuxta Capitulationis leges, illibata permaneant. Quoties verò Catholicus Episcopus in Episcopatu Osnabrugensi rerum potitur, nihil omnino in Aug. Conf. sacra arroget sibi juris aut obtineat.

Septimo: Monasterium seu Prælatura Walckenried, cuius hoc tempore Administrator est Christianus Ludouicus Dux Brunsvicensis & Lüneburgensis, vnâ cum prædio Schavven, perpetuo feudi iure Ducibus Brunsvicibus & Lüneburgensibus, itidem à Cæsarea Maiest. & Imperio, cum omnibus pertinentiis, iuribusque conferatur, eodem prorsus, quo supra inter Ducum Brunsvicium & Lüneburgensium familias succedendi ordine, annullato iure advocatiæ, aliisque Episcopatus Halberstadiensis & Comitatus Hohensteinensis prætensionibus omnino sublatis,

Octavo: Ducibus quoque Brunouicibus & Lüneburgensibus restituatur Monasterium Gröningense, quod ante hac acquisitum Episcopatu Halberstadiensi cesserat, reservatis etiam iuribus, quæ dictis Ducibus in Castrum Westerbürg competunt, nec minus infeudatio Comiti à Tattenbach à Ducibus facta, eoque nomine in ita leges perinde vt iura crediti & pignoris, Ducis Christiani Lud. Vicario Friderico Schenckio à Winterstet in Westerbürg competentia, facta tecta maneant.

Nonò: Debitum à Friderico Ulrico Duce Brunsvicensi & Lüneburgensi cum Rege Daniæ contractum, & per hunc in Pacificatione Lubecensi Sac. Cæs. Maiest. cessum, posteaque Cæsareæ militiæ Præfecto Comiti Tyllio donatum quod attinet, cum moderni Duces Brunouicenses & Lüneburgenses se ad hoc debitum persolvendum ob plures rationes teneri negaverint, eaque de re etiam per Legatos Plenipotentarios Coronæ Sueciæ instanter actum sit, amore Pacis remissio & expunctio totius istius debiti & obligationis dictis Ducibus, eorumque hæredibus & Provinciis concessa esto,

Deci-

Decimò: Cùm Duces Brunouicenses & Lüneburgenses Cellensis Lineæ Capitulo Ratzenburgensi pro sorte 20000. florenorum annuas Pensiones vsq; dum pependerint, alternatione iam cessante cessent, quoque annua ille pensiones, abolito prorsus debito, vt & alia quauis obligatione.

Vndecimò: Ducis etiam Augusti duobus filiis natu minoribus Antonio Vlrico & Ferdinando Alberto conferantur quæ Præbendæ in Episcopatu Strasburgensi primò vacaturæ: eatamen conditione, vt dictus Dominus Dux Augustus renunciet prætensionibus suis, quas in vnum alterumve Canonicatum ante hæc habuit vel habere poterat.

Duodecimò: Vice versa iidem Duces Postulationibus & Coadiutoriis in Archi-Episcopatus Magdeburgensem & Bremensem, itemque Halberstadiensem & Ratzenburgensem plenissimè renunciant, ita vt quæ circa hosce ArchiEpiscopatus & Episcopatus superius in hoc Pacificationis Instrumento disposita sunt, citra ipsorum contradictionem effectum habere debeant; Capitulis vtrobique in eo statu permanentibus, quo superius Conuentum est.

XIV.

De summa 12000. Imperialium Domino Christiano Wilhelmo Marchioni Brandenburgico ex ArchiEpiscopatu Magdeburgensi quotannis soluendorum, Conuentum est, vt Cœnobium & Præfectura Zinna & Loburg, dicto Domino Marchioni statim tradantur, cum omnibus pertinentiis & omnimoda Iurisdictione, solo territorij iure excepto: Atque his Præfecturis idem Marchio vtatur fruatur ad dies vitæ, absque vllâ rationum redditione, hæc tamen lege, vt in Politicis & Ecclesiasticis nullum planè subditis afferatur præiudicium. Quia porrò vt totus ArchiEpiscopatus, ita etiam iam nominatum Cœnobium & Præfecturæ temporum iniuria valdè sunt deuastatæ: Ideò à moderno Dn. Administratore, Dn. Marchioni sine morâ, ex Collectis in ArchiEpiscopatu ad hoc instituendis, soluantur tria millia Thalerorum Imperialium, ab ipso Marchione vel eius hæredibus non restituenda. Præterea placuit, vt post fata Dn. Marchionis, ratione & nomine non præstitorum alimentorum, descendentes ipsius eorumque hæredibus, liceat dictum Cœnobium atque Præfecturas per integrum quinquennium retinere, ijsque sine rationum redditione, cum omnibus suis pertinentiis & iuribus vti frui: Elapso verò quinquennio, prædictæ Præfecturæ, earundemque Iurisdictione, redditus, & prouentus ArchiEpiscopatus, absque tergiversatione restituantur, nec superius memoratæ summæ Titulo quicquam vltius moueatur vel petatur: Et prædicta omnia obseruentur, etiam si propter Dn. Elect. Brandeb. æquiualentem recompensationem ArchiEpiscopatus Magdeburgensis ad Dn. Electorem, eiusque hæredes & successores peruenerit.

XV. Circa

Circa Causam Hasso-Cassellanam conuentum est, vt sequitur.

Primò omnium Domus Hasso-Cassellana, omnesque eius Principes, maximè Domina Amelia Elisabetha, Hassiæ Landgrauiam, eiusque Filius Dn. Wilhelmus, illorumq; Hæredes, Ministri, Officiales, Vasalli, subditi, milites & alij quocunque modo illis addicti, nullo prorsus excepto, non obstantibus contrariis pactis, processibus, proscriptionibus, de clarationibus, sententiis, executionibus, & transactionibus, sed illis omnibus, vt & actionibus vel prætensionibus atione damnorum & iniuriarum tam neutralium quàm belligerantium, annullatis Vniuersalis Amnestiæ suprâ sancitæ, & ad initium Belli Bohemici cum plenariâ restitutione reductæ [exceptis Cæsareæ Majestatis & Domus Austriacæ Vasallis & subditis hæreditariis, quemadmodum de iis in §. Tandem omnes, &c. disponitur] omniumq; beneficiorum ex hac & Religiosâ Pace prouenientium, pari cum cæteris Statibus jure, prout in Articulo incipiente: Vnanimi, &c. disponitur, plenariè participes sunt.

Secundò, Domus Hasso-Cassellana, eiusque Successores, Abbatiam Hirsfeldensem cum omnibus appertinentiis, Secularibus & Ecclesiasticis, siue intra, siue extra Territorium [vt Præpositura Gellingen] sitis: Saluis tamen juribus, quæ Domus Saxonica à tempore immemoriali possidet, retineant, & eo nomine Inuestituram à Cæsarea Maiestate toties, quoties casus euenerit, petant & fidelitatem prestent.

Tertiò, Ius directi & vtilis Domini in Præfecturas Schaumburg Bückenburg, Saxenhagen & Statthagen, Episcopatus Mindano ante hac assertum & adiudicatum, portò ad Dn. Wilhelmum modernum Hassiæ Landgrauium, eiusque Successores plenariè in perpetuum, citra vltiorem dicti Episcopatus, aut alterius cuiusuis contradictionem aut turbationem pertineat; saluâ tamen transactione inter Christianum Ludouicum Ducem Brunsvico Lüneburgensem & Hassiæ Landgrauiam, Philippumque Comitem de Lippe initâ: firmâ etiam manente, quæ intrâ eandem Landgrauiam & dictum Comitem inita est, conuentione.

Conuentum præterea est, vt pro locorum hoc bello occupatorum restitutione & indemnitate causa Domine Landgrauiæ Hassiæ Tutrici, eiusque Filio, huiusve successoribus Hassiæ Principibus, ex Archiepiscopatibus Moguntinensi & Coloniensi, Episcopatibus item Paderbornensi, Monasteriensi, & Appatia Fuldensi, Sexies Centena Millia Dalerorum Imperialium, bonitate Imperialibus constitutionibus modernis correspondentium, intra spatium nouem Mensium à tempore Ratificationis Pacis computandum, Casselis soluentium periculo & sumptibus pendantur, nec contra promissam solutionem vlla exceptio, vllusue prætextus admittatur, multò minus summa conuenta vllò arresto afficiatur.

Vt

Ut etiam Domina Landgrauia de solutione tanto secutior sit, sequentibus conditionibus retineat Neufs, Coesfeld & Neuvhaus, inque ijs locis sua, sibi que solum obligata præsidia habeat, ea quidem lege, vt præter Officiales & alias personas in præsidiis necessarias dictorum trium locorum præsidia conjunctim non excedant numerum mille ducentorum peditum & centum equitum, Dominæ Landgrauia dispositioni relicto, quot cuius dictorum locorum peditum & equitum imponere, quemve huic vel illi præsidio præficere velit, præsidia autem secundum ordinationem de sustentatione Officialium & militum Hassiacis hæctenus consuetam alantur, & quæ ad conseruanda fortalitia necessaria sunt, præstentur ex Archi- & Episcopatus, in quibus dicta Arx & Ciuitates sunt sitæ, absque summæ suprâ nominatæ diminutione. Integrum autem sit ipsis præsidiis contra morosos & tardantes, sed non vltra debitam summam exequi, Iura autem Superioritatis & Iurisdictio tam Ecclesiastica, quàm Sæcularis, & redditus nominatarum Arcis & Ciuitatum Domino Archi Episcopo Coloniensi sint salua. Quamprimùm verò post ratificatam Pacem Dominæ Landgrauia Trecenta millia Thalerorum Imperialium fuerint exsoluta, restitutâ Neussia retineat Coesfeld solum & Neuvhaus, ita tamen vt præsidium Neussianum in Coesfeld & Neuvhaus non deducat, vel eius nomine quicquam vlteriùs exigat, nec præsidia in Coesfeld numerum sexcentorum peditum & quinquaginta equitum; in Neuvhaus autem centum peditum excedant. Sin autem intra terminum nouem Mensium Dominæ Landgrauia integra summa non dependatur, non tantum Coesfeld & Neuvhaus, donec plenaria subsecuta fuerit solutio, sed etiam pro residuo summæ, eiusque singulis centenis, quinque annuatim Imperiales, donec residuum summæ exsolutum fuerit, pensionis nomine soluantur, & tot Præfecturarum ad supra nominatos Archi- & Episcopatus atque Abbatiam pertinentium, & Hassia Principatui vicinarum, quot præstandis & exsoluendis pensionibus sufficiunt, Quæstores & Receptores Dominæ Landgrauia iuramento obstringantur, vt de redditibus annuas residuæ summæ pensiones soluant, non obstante Dominorum suorum prohibitione. Quod si verò Quæstores & Receptores in soluendo moras nectant, aut redditus aliò conferant, Domina Landgrauia exequendi & ad solutionem quouis modo illos adigendi, liberam habeat potestatem, de reliquo jure Territoriali Domino proprietatis interea semper saluo. Simulac verò Domina Landgrauia totam summam cum pensionibus à tempore moræ acceperit, restituat illicò loca iam denominata, cautionis loco interim retentâ, pensiones cessent, & Quæstores atque Receptores, quorum facta fuit mentio, iuramenti nexu sint liberati, quarum autem Præfecturarum redditus pensionibus contingente morâ soluendis, sint assignandi, ante Ratificationem Pacis euentualiter conueniet, quæ Conuentio non minoris sit roboris, quam ipsum

ipsum Pacis Instrumentum. Præter loca autem securitatis causa, vt memoratum, Domina Landgrauia relinquenda, & post solutionem demum restituenda, restituat illa nihilominus ratificatione Pacis subsecutâ omnes Prouincias & Episcopatus, nec non illorum Vrbes, Præfecturas, oppida, fortalitia, propugnacula, & omnia deniq; bona immobilia, nec non iura inter hæc bella ab ipsa occupata, ita tamen, vt tam in præfatis tribus locis cautionis nomine retinendis, quàm in reliquis omnibus, restituendis, non solum Annonam & omnia ad bellicum apparatus spectantia, quæ inferri vel fieri curauit per subditos euahenda, Domina Landgrauia & supradictis successoribus, quæ verò ab ipsâ non illata, sed in locis occupatis tempore occupationis reperta sunt, & adhuc extant, ibi permaneant, sed vt etiam fortificationes & valla durante occupatione extructa, eatenus destruantur, ne tamen Vrbes, oppida, Arces & castra cuiusuis inuasionibus & deprædationibus pateant.

Et quamuis Domina Landgrauia præterquam ab Archi. & Episcopatus Moguntinensi, Coloniensi, Paderbornensi, Monasteriensi & Abbatia Fuldensi, à nemine restitutionis & indemnitis loco aliquid poposcerit, & sibi eo nomine à quoquam alio quicquam solui omninò noluerit, pro rerum tamen & circumstantiarum æquitate placuit toti Conuentui, vt saluâ manente dispositione §. præcedentis inchoantis: Conuentum præterea est, & c. etiam cæteri Status, cuiuscunque generis, cis & vltra Rhenum, qui i. Martij hujus Anni Hassiacis contributionem dependerunt, secundum proportionem contributionis exsoluæ toto hoc tempore obseruatam, ad conficiendam summam superiùs positam, & militum præfidiariorum sustentationem ratam suam supra nominatis Archi. & Episcopatus atque Abbatia conferant, & damnum, si quod soluentes ob vnus vel alterius moram perpeffi fuerint, morosi resarciant, nec executionem contra tergiversantes instituendam, Cæsareæ Majestatis, aut Regiæ Majestatis Sueciæ, vel etiam Hassiæ Landgrauia Officiales aut milites impediunt, neque etiam fas sit Hassiacis quenquam in præiudicium huius declarationis eximere, ij vero, qui suam quotam ritè persoluerint, ab omni eatenus onere liberi erunt.

Quod Controuersias inter Domos Hassiacas, Casselanam & Darmstadinam super Successione Marpurgensi agitata, attinet, quandoquidem ex Cassellis die 14. Mensis Aprilis proximè elapsi, consensu partium vnanimi accedente, penitus sunt compositæ; Placuit Transactionem istam cum suis annexis & recessibus, sicut ea Cassellis inita, & à partibus subsignata, Conuentuique huic insinuata fuit, vigore Instrumenti huius, eiusdem planè esse roboris, ac si verbis totidem hisce tabulis inserta comprehenderetur, nec à partibus, transigentibus, nec aliis quibusuis sub prætextu, siue pacti, siue iuramenti, siue alio quocunq; vilo vnquam tempore conuelli posse, quin imò ab omnibus, etiam si aliquis ex interessatis eam fortè confirmare detrectet, exactissimè obseruari debere. Si.

Sicut etiam Transactio inter defunctum Dominum Wilhelmum Hassiæ Landgrauum, & Dominos Christianum & Wolradum, Comites Waldeccia, die undecimo Aprilis, Anno 1635. facta, & à Domino Georgio Hassiæ Landgrauo die 14. Aprilis, Anno 1648. ratificata, non minus vigore hujus Pacificationis, perpetuum & plenissimum robur obtinebit, omnesque Hassiæ Principes pariter ac Comites Waldeccia obligabit.

Firmum quoque maneat & inuiolabiliter custodiatur Ius primogenituræ in qualibet domo Hassiæ Cassellana & Darmstadina introductum, & à Cæsareâ Maiestate confirmatum.

XVI.

Simulatque verò Instrumentum Pacis à Dominis Plenipotentariis & Legatis subscriptum & signatum fuerit, cesset omnis hostilitas, & quæ supra Conuenta sunt, vtrinque è vestigio executioni mandentur.

Imprimis quidem Imperator ipse per Vniuersum Imperium edicta promulget, & seriò mandet ijs, qui hisce pactis & hac Pacificatione ad aliquid restituendum vel præstandum obligantur, vt sine tergiuersatione & noxa intra tempus conclusæ & ratificandæ Pacis præsent & exequantur Transacta, in iungendo tam Directoribus *Ausschreibende Fürsten* / quàm Præfectis Militiæ Circularis *Crânß Obristen* / vt ad requisitionem restituendorum, iuxta ordinem Executionis & hæc Pacta, restitutionem cuiusque promoueant & perficiant. Inseratur etiam Edictis clausula, vt quia Circuli Directores *die Ausschreibende Fürsten* / aut Præfectus Militiæ Circularis, *Crânß Obrister* / in Clausa vel restitutione propriâ minus idonei executioni esse censentur, hoc in casu, itemque si Directores vel Præfectum Militiæ Circularis repudiare commissionem contingat, vicini Circuli Directores, aut Præfecti militiæ Circularis eodem executionis munere etiam in alios Circulos ad restituendorum requisitionem fungi debeant.

Quod si etiam restituendorum aliquis Cæsareanos Commissarios ad alicuius restitutionis, præstationis vel executionis actum necessarios censuerit, quod ipsorum optioni relinquitur, etiam illi sine mora dentur. Quo casu vt rerum Transactarum effectus tanto minus impediatur, tam restituentibus, quàm restituendis liceat statim conclusâ & subscriptâ Pacificatione binos aut trinos vtrinque nominare Commissarios, è quibus Cæs. Maie. vnum à restituendo, alterum à restituente nominatum, pares tamen numero, ex vtrâque Religione eligat, quibus iniungatur, vt omnia, quæ vigore huius Transactionis oportet, absque mora exequantur. Sin autem restituentes Commissarios nominare neglexerint, Cæs. Mai. ex ijs, quos restituendos nominauerit, vnum deliget, aliumq; pro suo arbitrio, obseruatâ tamen vtrobiq; diuersæ Religioni addictorum paritate adiunget, quibus commissionē Executionis demandabit, non obstantibus exceptio-

nibus in contrarium factis. Ipsi deinde restituendi mox à conclusione Pacis de
transactorum tenore notum faciant interessatis aliquid restitutoris.

Omnes denique & singuli, siue status siue communitates, siue priuati, siue
Clerici, siue Seculares, qui vigore hujus Transactionis, ejusdem Regularum ge-
neralium, vel specialis, expressæque alicujus dispositionis ad restituendum, ce-
dendum, dandum, faciendum, aut aliud quid præstandum obstructi sunt, tenean-
tur statim post promulgata Cæsarea Edicta & factam restituendi notificationem,
sine omni tergiversatione vel oppositione clausulæ saluatoriæ, siue generalis, siue
specialis alicuius supra in Amnistia positæ, aut quacunque aliâ exceptione, item-
que sine noxâ aliquâ, omnia ad quæ obligantur, restituere, cedere, dare, facere, &
præstare, nec Directorum & Præfectorum Circularis militiæ, aut Commissario-
rum executioni quisquam siue Status, siue miles, præsertim præfidiarius, siue qui-
libet alius sese opponat, sed potius executoribus assistant, liberumque sit dictis
executoribus contra eos, qui executionem quouis modo impedire conantur,
suis, vel etiam restituendorum viribus vti.

Deinde omnes & singuli vtriusque partis captiui sine discrimine sagi vel to-
gæ, eo modo, quo inter Exercituum Duces cum Cæs. Majest. approbatione con-
uentum est, vel adhuc conuenietur, liberi dimittantur.

Denique pro militiæ Suedicæ exauكتورatione omnes & singuli Electores, Prin-
cipes & reliqui Status, comprehensa liberâ & immediatâ Imperij Nobilitate (sal-
uâ tamen requisitione hætenus in talibus casibus vsitatâ, libertateque & exem-
ptione in futurum saluis] septem sequentium Circulorum Imperij Electoralis
Rhenani, Superioris Saxonici, Franconici, Sueuici, Superioris Rhenani, West-
phalici & Inferioris Saxonici, teneantur in medium conferre quinque myriades
Imperialium Thalerorum in monetâ per Imp. Rom. vsitatâ, idque tribus termi-
nis: primo termino (Statibus in Circulo Electorali, vt & Superiori Rhenano
Francofurtum ad Mœnum, Superioris Saxonie Lipsiam siue Brunsvigam, Fran-
conie Norimbergam, Sueuie Ulmam, Westphalie Bremam vel Monasterium,
& Inferioris Saxonie Hamburgum, suam cuiusque quotam conferentibus) o-
ctodecim centena millia Imperialium Thalerorum in numeratâ pecuniâ [pro cui-
us summæ faciliore solutione impetranda liceat illos subditos, qui ex Amnestiâ
veniunt restituendi, non moderno ipsorum Possessori, sed vero Domino, cui ex
Amnestia restituendi sunt, statim à conclusa Pace, etiam ante factam restitutio-
nem secundum ipsorum quotam & proportionem collectare, nec in exigendis
illis collectis moderni Possessores vllum creent impedimentum] & duodecim
centena millia per assignationes ad certos Status, super quorum solutione tolera-
bilibus conditionibus faciendâ, à quolibet Statu inter conclusam & ratificandam
Pacem, cum Officiali militari sibi assignato ex æquo & bono conueniendum.

Quâ

Quâ conuentione, vt & ratihabitionum commutatione factâ, dictorum **Octo-**
decim Centenorum Millium Thalerorum solutio, militiae exanctoratio, & loco-
rum euacuatio, statim pari passu peragantur, nec ob vllam aliam causam differan-
tur: cessantibus statim à conclusâ Pace Contributionibus & omnis generis exa-
ctionibus: saluâ tamen præsiदारiorum militum, cæterarumq; copiarum susten-
tatione, ad tolerabilem modum conuenienda: salua itidem iis Statibus, qui su-
am portionem soluerunt, vel cum assignatis Officialibus, quoad solutionem sua-
rum portionum amicabiliter conuenerunt, à suis constatibus, ob horum soluendi
moram sibi illatorum damnorum repetitione.

Reliquarum duarum Myriadum priorem quidem sub finem proximi anni
à facta exauctoratione computandi, alteram verò in fine anni proximè insequen-
tis, vtramque Thaleris Imperialibus, eorumve in alia per Imperium vsitatâ
monetâ, valore ad suprâ dicta loca Reg. Maiest. Sueciæ ad id cum potestate De-
putatis Ministris dicti septem Circulorum Status bonâ fide sunt exsoluturi.
Sicuti autem dicti septem Circuli soli militiae Suedicæ sine præensione alterius
assignati intelligantur, ita singuli eorum Electores, Principes & Status eam tan-
tum portionem, quæ juxta matriculam & cuiusque loci obseruantiam, & extra-
ditam hic designationem vnicuique præstanda incumbit, pendere debebunt:
Nec vllus Status vel à solutione immunis sit, vel majori numero der Rômer
Monat prægrauetur, vel pro alio suo constatu, aliisque belligerantium militibus
plus soluere teneatur, multò minùs repressaliis vel arrestis eo nomine prægrauetur:
neque etiam vllus Status in modo suos collectandi, vel à milite aut constatu,
vel vllò alio, sub quocunque prætextu de facto impediatur. Quod ad Circulum
Austriacum & Buaricum attinet, cum ille (præter factam in hoc Pacificationis
Conuentu à Statibus Imperij promissionem, se in proximis Imperij Comitibus Sux
Cæs. Majest. pro hæctenus toleratis belli sumptibus subsidium è Collectis Impe-
rij præstandum decreturos) soluendis exercitui immediato Cæsareano stipen-
diis; hic verò præ Bavarico milite sepositus sit, solutionis Conuentio & exactio
in Circulo Austriaco penes Sac. Cæs. Maj. esto. In Circulo autem Buarico obser-
uetur idem collectandi, & soluendi modus, qui in reliquis Circulis, executio ta-
men, vt & in cæteris septem Circulis, fiat secundum Constitutiones Imperij.

Vt autem Regia Maiestas Sueciæ eò securior, certiorque sit de infallibili sin-
gulorum terminorum præstatione, singuli septem dictorum Circulorum Ele-
ctores, Principes & Status, vigore huius conuentionis se ad suam quisque quo-
tam, confiditò tempore, locoque bonâ fide soluendum sponte, idque sub hypo-
theca omnium suorum bonorum, obligant: ita quidem, vt si mora vllius interue-
nerit, omnes Imperij Ordines, potissimum verò cuiusque Circuli Directores,
Ducef-

Ducesque, vi Articuli Asssecurationis Pacis, teneantur promissa ceu rem iudicam exequi, absque vlllo vltiori juris processu vel exceptione.

Restitutione ex Capite Amnestiæ & Grauaminum factâ, liberatis captiuis, ratihibitionibus commutatis & præstitis ijs, quæ de primo solutionis termino supra Conuenta sunt, omnia vtriusque partis militaria præsidia, siue Imperatoris eiusque sociorum & Fœderatorum, siue Regina, Regniq̃ Sueciæ & Landgrauia Hassiæ, eorumq̃ Fœderatorum & adhærentium, aliõve quocunq̃ nomine imposita fuerint, ex Ciuitatibus Imperij ac omnibus aliis locis restituendis, sine exceptionibus, morâ, damno & noxâ, pari passu educantur.

Loca ipsa, Ciuitates, Vrbes, Oppida, Arces Castella, Fortalitia, tam quæ per Regnum Bohemiæ, aliasque terras Imperatoris, Domusque Austriacæ hæreditarias, quàm cæteros Imperij Circulos à partibus belligerantibus supra dictis occupata & retenta, vel per Armistitij vnus vel alterius partis, vel quemcunq̃ alium modum concessa sunt, prioribus & legitimis suis possessoribus & Dominis siue mediati, siue immediati Imperij Status sint, tam Ecclesiasticis, quàm Secularibus, comprehensa liberâ Imperij Nobilitate, absque morâ restituantur, liberæque eorum dispositioni, siue de jure & consuetudine, siue vigore præsentis Transactionis competenti permittantur, non obstantibus vllis donationibus, infeudationibus, concessionibus [nisi vltro & spontaneâ Status alicuius voluntate alicui factæ sint vel fuerint] obligationibus pro redimendis captiuis aut auertendis deuastationibus, incendiisque datis, aut aliis quibuscunq̃ Titulis, in priorum legitimorum Dominorum, possessorumve præjudicium acquisitis. Cessantibus etiam pactis & fœderibus, aut quibuscunq̃ aliis exceptionibus prædictæ restitutioni aduersantibus, quæ omnia pro nullis haberi debent. Saluis tamen ijs quæ & quatenus in præcedentibus Articulis circa Regina, Regniq̃ Sueciæ, vt & quorundam Electorum & Principum Imp. Rom. satisfactionem, vel æquivalentem recompensationem, siue aliter speciatim excepta & disposita sunt Atq; hæc restitutio locorum occupatorum tam à Cæs. Maiest. quàm à Regia Maiest. Sueciæ, & vtriusque sociis, Fœderatis & adhærentibus fiat reciproce & bona fide.

Restituantur etiam Archiua & Documenta Literaria, aliaq; mobilia, vt & tormenta bellica, quæ in dictis locis tempore occupationis reperta sunt, & adhuc ibi salua reperiuntur. Quæ verò post occupationem aliundè eo inuecta sunt, siue in præliis capta, siue ad vsum & custodiam eo per occupantes illata fuerunt, vnâ cū annexis, vt & bellico apparatu, iisdem quoque secum exportare & auerere liceat.

Teneantur subditi cuiusque loci, decedentibus præsidiis & militibus, currus, equos, & naues, cum necessariò victu, pro omnibus necessariis auerendis ad loca in Imperio destinata, absque pretio subministrare: quos currus, equos & naues
restit-

restituere debent Præfecti Præfidiorum, militumque hoc modo discedentium, sine dolo & fraude, liberent etiam Statuum subditi se inuicem ab hoc onere veteræ de vno Territorio in aliud, donec ad loca in Imperio destinata peruenerint: nec præfidiorum, aut aliis militiae Præfectis aut Officialibus liceat subditos, eorumque currus, equos, naues, & similia eorum vsibus commodata, omnia vel singula, extra Dominorum suorum, multò minùs Imperij fines secum trahere, eoque nomine obsidibus cauere teneantur.

Reddita verò siue maritima & limitanea, siue mediterranea fuerint dicta loca, ab vltioribus omnibus durantibus hisce bellorum motibus introductis præfidiis, perpetuò posthac libera sunt, & Dominorum suorum (saluo de cætero cuiusque juræ) liberæ dispositioni relinquuntur.

Nulli autem Ciuitati vel hunc vel in futurum villo præjudicio damnòve cedat, quod ab alterutra parte belligerantium occupata & incesa fuerat: sed omnes & singulæ cum omnibus & singulis Ciuibus & Incolis, tam Vniuersalis Amnestiæ, quàm cæteris huius Pacificationis beneficiis gaudeant: iisq; de cætero omnia sua jura & priuilegia in Sacris & Prophanis, quæ ante hos motus habuerunt, facta tectaue maneat. Saluis tamen juribus superioritatis, cum inde dependentibus pro singulis quarumcunque Dominis.

Denique omnium belligerantium in Imperio partium copiæ & exercitus dimittantur & exauctorentur, eo tantum numero in suos cuiusque proprios Status traducto, quem quæque pars pro sua securitate iudicauerit necessarium.

Tam exauctoratio verò militiae, quàm restitutio locorum ad præfixum tempus eo ordine, modoque fiant, de quibus inter Generales Exercituum Duces conueniet; Obseruatis tamen quoad rem ipsam ijs, que in Puncto Satisfactionis militiae conuenta sunt.

XVII.

Pacem hoc modo conclusam promittunt Cæsarei & Regij, Ordinumque Imperij Legati & Plenipotentiarj, respectuè ab Imperatore & Regina Sueciæ, Sacrique Imperij Romani Electoribus, Principibus, & Statibus, ad formam hic mutuò placitam rati habitum iri seseque infallibiliter prestituros, vt solennia Rati habitionum Instrumenta intra spatium octo septimanarum à die subscriptionis computandarum hic Osnabrugis præsententur, & reciprocè riteque commutentur.

Pro maiori etiam horum omnium & singulorum pactorum firmitudine & securitate, sit hæc Transactio Perpetua lex, & Pragmatica Imperij sanctio, in posterum æquè ac aliæ Leges & Constitutiones fundamentales Imperij, nominatim proximo Imperij Recessui, ipsique Capitulationi Cæs. inferenda, obligans nō minus absentes, quàm præsentis, Ecclesiasticos æquè ac Politicos, siue Status Imperij
sint,

50.

sint, siue non, eaque tam Cæsareis, Procerumque Consiliariis & Officialibus, quam Tribunalium omnium Iudicibus & Assessoribus tanquam Regula, quam perpetuò sequantur præscripta.

Contra hanc Transactionem, vllumve eius Articulum aut Clausulam, nulla Iura Canonica vel Ciuilia, communia vel specialia Conciliorum Decreta, priuilegia, indulta, edicta, commissiones, inhibitiones, mandata, decreta, rescripta, lispensionem, quocunque tempore lata sententiæ, res iudicatæ, Capitulationes Cæsareæ & aliæ Religiosorum Ordinum Regulæ, aut exemptiones, siue præteriti siue futuri temporis Protestationes, contradictiones, appellationes, inuestiturae, transactiones, iuramenta, renunciationes, Pacta seu deditia seu alia, multò minùs Edictum Anni 1629. vel Transactio Pragensis cum suis appendicibus, aut Concordata cum Pontificibus, aut Interimistica Anno 1548. vllæue alia Statuta siue Politica siue Ecclesiastica decreta, dispensationes, absolutiones, vel vllæ aliæ quocunque nomine aut prætextu excogitari poterint, exceptiones vnquam allegentur, audiantur aut admittantur, nec vsquam contra hanc Transactionem in petitorio aut possessorio, seu inhibitorij seu alij Processus vel commissiones vnquam decernantur.

Qui verò huic Transactioni, vel Paci Publicæ, consilio vel ope contrauerit, vel executioni aut restitutioni repugnauerit, vel etiam legitimo modo supra conuento, & sine excessu factâ restitutione, sine legitimâ causâ cognitione, & ordinariâ juris executione restitutum de nouo grauare tentauerit, siue Clericus siue Laicus fuerit, Pœnam fractæ Pacis ipso iure & facto incurrat, contraque cum iuxta Constitutiones Imperij restitutio & præstatio, cum pleno effectu decernatur & demandetur.

Pax verò conclusa nihilominus in suo robore permaneat, teneanturque omnes huius Transactionis Consortes vniuersas & singulas huius Pacis leges contra quemcunque sine Religionis distinctione, tueri & protegere, & si quid eorum à quocunque violari contigerit, læsus lædentem, imprimis quidem à viâ facti dehortetur, causâ ipsâ vel amicabili compositione vel juris disceptationi submissâ.

Veruntamen si neutro horum modorum intra spatium trium Annorum terminetur controuersia, teneantur omnes & singuli huius Transactionis Consortes, iunctis cum parte læsâ consiliis, viribusque arma sumere ad repellendam iniuriam à passo moniti, quod nec amicitia nec iuris via locû inuenerit, saluâ tamen de cætero vniuscuiusque jurisdictione, iustitiæque, iuxta cuiusque Principis aut Status leges & constitutiones competenti administratione. Et nulli omninò Statuum Imperij liceat jus suû vi vel armis persequi; sed si quid controuersia, siue iam exortum sit, siue posthac inciderit, vnusquisque iure experiatur, secus faciens reus sit fractæ Pacis. Quæ verò Iudicis sententiâ definita fuerint, sine discrimine Statuum

tuum executioni mandentur, prout Imperij leges de exequendis sententiis con-
stituunt.

Vt etiam Pax Publica tantò melius conseruari possit, redintegrentur Circuli,
& statim ac vndecunque turbarum vel motuum aliqua initia apparent, obseruen-
tur ea, quæ in Constitutionibus Imperij de Pacis publicæ executione & conser-
uatione disposita sunt.

Quoties autem milites quauis occasione, aut quocunque tempore, per alio-
rum territoria aut fines aliquis ducere velit, transitus huiusmodi insituatur eius,
ad quem transeuntes milites pertinent, sumptu, atque adeò sine maleficio, da-
mno & noxâ eorum, quorum per territoria ducuntur: ac denique omninò ob-
seruentur, quæ de conseruatione Pacis publicæ Imperij Constitutiones decer-
nunt & ordinant.

Hac Pacificatione comprehendantur à parte Serenissimi Imperatoris omnes
Sux Maiestatis Fœderati & Adhærentes, imprimis Rex Catholicus, Domus Au-
striaca, Sacri Imperij Romani Electores, Principes, interque eos etiam Dux Sa-
baudiæ, cæteri que Status, comprehensa liberâ & immediatâ Imperij Nobilitate,
& Ciuitates Anseaticæ, Item Rex Angliæ, Rex & Regna Daniæ Norvvegiæ que
cum annexis Prouinciis, vt & Ducatu Schlesvicensi, Rex Poloniæ, Dux Lotha-
ringiæ, omnesque Principes & Respublicæ Italiæ, Ordinesque Fœderati Belgij
& Heluetiæ Rhetiæ que, Princeps etiam Transyluania.

Ex parte verò Serenissimæ Reginæ Regni que Sueciæ omnes eius Fœderati
& Adhærentes, imprimis Rex Christianissimus, tum Electores, Principes, Status,
liberâ & immediatâ Imperij Nobilitate comprehensa, & Ciuitates Anseaticæ, i-
tem Rex Angliæ, Rex & Regna Daniæ Norvvegiæ que cum annexis Prouinciis,
vt & Ducatu Schlesvicensi, Rex Poloniæ, Rex & Regnum Lusitaniæ, Magnus
Dux Muschouia, Respublica Veneta, Fœderatum Belgium, Heluetij Rheti que,
& Princeps Transyluania.

In quorum omnium & singulorum fidem maiusque robur tam Cæsarei quam
Regij Legati, nomine verò omnium Electorum, Principum ac Statuum Imperij,
adhunc actum specialiter ab ipso (vigore conclusi die decima tertia Octobris
anni infra mentionati, facti, & ipso die subscriptionis sub Sigillo Cancellariæ
Moguntinæ, Legationi Suedicæ extraditi) Deputati, nimirum Electoralis Mo-
guntinus Dominus Nicolaus Georgius de Reigersberg Eques, Cancellatus: E-
lectoralis Bauaricus Dn. Ioannes Adolphus Krebs Consiliarius Intimus: Electora-
lis Brandenburgicus Dominus Ioannes Comes in Sain & Wittgenstein, Dominus
in Homburg & Vallendar, Consiliarius Intimus: Nominè Domus Austriacæ Do-
minus Georgius Vlricus Comes à Wolkenstein Consiliarius Cæsareo-Aulicus:

H

Dn.

Dn. Cornelius Gobelius Episcopi Bambergensis Consiliarius: Dn. Sebastianus Wilhelmus Meel. Episcopi Herbipolensis Consiliarius intimus: Dominus Ioannes Ernestus Ducis Bauariæ Consiliarius Auilicus: Dominus Wolfgangus Conradus à Thumbshirn Consiliarius Auilicus Saxonico-Altenburgensis & Coburgensis: Dominus Augustus Carpzouius Consiliarius Saxonico-Altenburgensis & Coburgensis: Dominus Ioannes Frombold Domus Brandenburgicæ Culenbacensis & Onolzbacensis Consiliarius Intimus: Dominus Henricus Langenbeck Iuris-Consultus Domus Brunsvico-Lüneburgicæ Lineæ Cellensis Consiliarius Intimus: Dominus Iacobus Lampadius Iuris-Consultus Lineæ Calenbergensis Consiliarius Intimus & Pro Cancellarius: Nomine Comitum Scamni Wetterauensis Dominus Matthæus Wesembecius Iuris-Consultus & Consiliarius Nomine vtriusque Scamni Ciuitatensis Dominus Marcus Otto Argentoratensis Dn. Ioannes Iacobus Wolff Ratisbonensis: Dominus David Gloxius Lubecensis, & Dominus Iodocus Christophorus Kres à Kressenstein Norimbergensis Republicæ respectiuè Syndici, Senatores, Consiliarij & Aduocati, Præsens Pacis Instrumentum Manibus Sigillisq; propriis munuerunt & firmarunt, dictiq; Ordinum Deputati Principalium suorum Ratificationes Formulâ conuentâ, termino suprâ constituto, sese extradituros polliciti sunt Reliquis Statuum Plenipotentariis liberum relinquendo, velint an nolint Nomina sua subsignare, suorumque Principalium Ratihabitiones accersere. Sed hoc pacto atque lege, vt subscriptione iam nominatorum Deputatorum reliqui Status omnes & singuli, qui subscriptione & ratihabitione supersedent, tam firmiter ad obseruantiam & manutenentiam eorum, quæ in hoc Pacificationis Instrumento continentur, obligati sint, ac si ab ipsis subscriptio fuerit facta & exhibita ratificatio: nec vlla à Directorio Imperij Romani contra subscriptionem à memoratis Deputatis factam, recipiatur aut valeat vel Protestatio vel Contradictio. Acta sunt hæc Osnabrugis Westphalorum Die ^{Decima} _{vigesima} Quarta Mensis Octobris Anno Christi Millesimo Sexcentesimo Quadragesimo Octauo.

NOs Ferdinandus Tertius, Diuinâ fauente Clementiâ Electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclauoniæ, &c. Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantia, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, &c. Marchio Morauia, Dux Lucemburgiæ, ac Superioris & Inferioris Silesiæ, Wirtembergæ & Teckæ, Princeps Sueuiæ, Comes Habsburgi, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi & Goritiæ, Landgravius Alsatiæ, Marchio Sacri Romani Imperij Burgoniæ, ac Superioris & Inferioris Lusatia, Dominus Marchiæ Sclauonica, Portus Naonis & Salinarum, &c. Vniuersis & singulis

gulis quorum interest, aut quomodolibet interesse potest, notum testatumque facimus. Postquam ab aliquo tempore primū inter Dium Patrem Nostrum Serenissimum ac Potentissimum Principem Dominum, Dominum Ferdinandum Secundum, Romanorum Electum Imperatorem semper Augustum, Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiae, Sciaunia, &c. Regem, Archiducem Austriæ, Ducem Burgundiæ, Brabantia, Styriæ, Carinthiæ, Carniole, &c. Marchionem Morauia, Ducem Luxemburgiæ, ac Superioris & Inferioris Silesiæ, Wirtembergæ & Teckæ, Principem Sueuiæ, Comitem Habsburgi, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi & Goritiæ, Landgrauium Alsatia, Marchionem Sac. Rom. Imperij Burgouia, ac Superioris & Inferioris Lusatia, Dominum Marchiæ Sclauonica, Portus Naonis & Salinarum, &c. Pientissimæ ac gloriosissimæ memoriæ: Deinde etiam inter Nos sociosque Nostros ab vnâ parte; & Serenissimum quondam Principem Dominum, Dominum Gustaphum Adolphum, Suecorum, Gothorum, Vandalorumque Regem, Magnum Principem Finlandiæ, Ducem Estoniæ & Careliæ, Ingriæque Dominum, ac post eius è vita discessum, inter modernam Serenissimam Principem Dominam Christinam, Suecorum, Gothorum, Vandalorumque Reginam, & Principem Hæreditariam, Magnam Principem Finlandiæ, Ducissam Estoniæ & Careliæ, Ingriæque Dominam, eiusque Confoederatos & Adhærentes ex alterâ parte: non sine multâ Sanguinis Christiani profusione, & multarum Germaniæ Prouinciarum desolatione, armis satis vehementer sit decertatum; nuper verò ad Tractatus super compositione eiusmodi motuum Osnabrugæ instituendos & concludendos ex partium vtrinque belligerantium Conuentione dies vndecima Iulij, Anni 1643. indicta fuerit. Hinc Nos ex Nostrâ parte nihil eorum, quæ ad promouendum & concludendum tam salutare negotium vllō modo pertinere possunt, desiderari volentes, præter Magnificum, nec non Honorabilem, Doctum, Nostros Consiliarios Imperiales Aulicos & Sacri Imperij fideles dilectos, Ioannem Maximilianum Comitem à Lamberg, Camerarium Nostrum, & Ioannem Crane Iuris Vtriusque Licentiatum, iam ante à Nobis constitutos Plenipotentiaros, etiam Illustri & Magnifico Nostro & Sacri Imperij fidei dilecto, Maximiliano Comiti à Trautmandorff & Weinsberg, Baroni in Gleichenberg, Neostadij ab Cocrum, Negau, Burgau & Totzenbach, Domino in Teinitz, Equiti Aurei Velleris, Consiliario Nostro Secreto, Camerario & Supremo Aulae Præfecto, tanquam Primario Nostro Plenipotentiaro, plenam ac sufficientem potestatem tribuerimus, prouthisce animo deliberato tribuimus, ad comparendum dicto loco, congregiendumque Nostro nomine per se, vel per subdelegatos suos cum ijs, quos dicta Sereniss. Regina, Regnumque Sueciæ ad hanc rem legitimis ac sufficientibus mandatis ac Plenipotentia instructos constituerit, aut imposterum cōstituere poterit,

Commissariis siue Plenipotentariis ad tractandum, agendum & statuendum de
 vijs, medijs ac conditionibus omnibus, quibus propositus vtrinque scopus, Amici-
 tiæ nimirum ac Pacis redintegratio obtineri ac stabiliri possit. Nec non ubi de his
 conuentum fuerit, ad eandem Pacem Nostro Nomine cum iisdem concluden-
 dam & confirmandam; Quicquid igitur Comes à Trautmansdorff, Comes à
 Lamberg, & Crare Nostri Commissarij simul, vel vno eorum impedito aut ab-
 sente, duo ex iisdem cum aduersæ partis Commissariis vel eorum Subdelegatis in
 hunc finem per se, siue per suos subdelegatos tractauerint, egerint aut statuerint,
 id Nos omni meliori modo ratum gratumque habituros, vigore harum Imperia-
 liac inuiolabili fide promittimus. In quorum fidem roburque præsentis Manu
 Nostri subscriptas Sigillo Nostro Imperatorio firmari iussimus. Datum in Arce
 Nostri Lincij Die quartâ Mensis Octobris Anno Domini Millesimo Sexcentesi-
 mo Quadragesimo quinto, Regnorum Nostrorum Romani Noni, Hungarici
 Vigesimo, Bohemici verò Decimo octauo.

Ferdinandus.

V^t. Ferdinandus Comes Curtzius.

AD Mandatum Sacræ Cæsareæ
 Majestatis proprium.

Ioan. Walderode:

NOs Christina Dei Gratiâ Suecorum, Gothorum, Wandalorumque; designa-
 ta Regina, & Princeps Hæreditaria, Magna Princeps Finlandiæ, Dux Esto-
 niæ & Careliæ, Ingriæque Domina &c. Vniuersis & singulis, quorum interest
 aut quomodolibet interesse potest, notum testatumque facimus; Postquam ab a-
 liquo iam tempore, primùm inter Diuum Parentem Nostrum Serenissimum ac
 Potentissimum Principem, Dominum Gustauum Adolphum Suecorum, Gotho-
 rum, Wandolorumque Regem, Magnum Principem Finlandiæ, Ducem Esto-
 niæ & Careliæ, Ingriæque Dominum &c. (Pientissimæ ac gloriosissimæ recor-
 dationis) Deinde etiam inter Nos, Regnumque Sueciæ, ac Socios Nostros ac v-
 nâ parte: Et Serenissimum quondam ac Potentissimum Principem, Dominum
 Ferdinandum Secundum Romanorum Electum Imperatorem, Germaniæ, Hun-
 gariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ & Sclauoniæ Regem, Archiducem Austriæ,
 Ducem Burgundiæ, Brabantæ, Styriæ, Carinthiæ & Carniolæ, Marchionem Mo-
 raviæ, Ducem Lucemburgiæ, ac Superioris & Inferioris Silesiæ, Wirtembergæ
 & Teckæ,

& Teckæ, Principem Sueviæ, Comitem Habsburgi, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi & Goritiæ, Landgrauum Alsatia, Marchionem Romani Imperij Burgouia, ac Superioris & Inferioris Lusatia, Dominum Marchia Sclauonica, Portus Naonis & Salinarum &c. Ac post eius e vitâ discessum, inter modernum eiusdem Nominis Serenissimum atque Potentissimum Principem, Dominum Ferdinandum Tertium itidem Romanorum Electum Imperatorem, Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatia & Sclauoniæ Regem, Archiducem Austria, Ducem Burgundiæ, Brabantia, Styriæ, Carinthia & Carniolæ, Marchionem Morauia, Ducem Luxemburgi, ac Superioris & Inferioris Silesiæ, Wirtembergæ & Teckæ, Principem Sueviæ, Comitem Habsburgi, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi & Goritiæ, Landgrauum Alsatia, Marchionem Romani Imperij Burgouia, ac Superioris & Inferioris Lusatia, Dominum Marchia Sclauonica, Portus Naonis & Salinarum &c. Eiusque Confœderatos & adhærentes ab alterâ parte, non sine multâ Sanguinis Christiani profusione, & multarum Germaniæ Prouinciarum desolatione armis satis vehementer sit decertatum: Ipsa verò Humanitatis ratio flagitet, vt de Pace ac tranquillitate restituendâ, ac belli motibus sedandis cogitatio vtrinque suscipiatur. Nos, sicuti hunc semper armorum nostrorum scopum propositum habuimus, ita, nequid à parte Nostra desit, quod ad tam salutare negotium adprehendendum promouendumque pertinere vilo modo poterit: In mandatis propterea dedimus ac commisimus, sicut & vigore harum in mandatis damus ac committimus Nostris Regni que Nostris fidelibus, Illustri, Magnificis ac Generosis Nobis sincerè Dilectis, Domino Ioanni Oxenstirna, Nostris Regni que Sueciæ Senatori & Cancellariæ Consiliario, Comiti in Södremöre, Libero Baroni in Kymithio, Domino in Fiholm, Horningsholm & Tullegarn; & Domino Ioanni Saluio Nostris Consiliario Secretiori, Aula Cancellario, & hæctenus in Germania Legato, Hæreditario in Offuerby & Tullinge. Eisque plenam ac tantæ rei sufficientem potestatem tribuimus, vt cum iis quos Casarea Majestas ad hanc rem legitimis ac sufficientibus Mandatis ac Plenipotentiâ instructos constituit aut constituere poterit Commissariis, vel ipsi vel per subdelegatos suos congregiantur, tractent, agant ac statuunt de viis, mediis ac conditionibus omnibus, quibus propositus vtrinque scopus, Amicitia nimirum ac Pacis redintegratio obtineri stabiliri possit. Quicquid igitur dicti Legati Nostris cum alterius partis Commissariis aut eorum subdelegatis in hunc fidem siue per se, siue per suos subdelegatos tractauerint, egerint, ac statuerint, non obstante alterius absentia, morbo aut alio graui impedimento, Id Nos omni meliori modo ratum gratumque habituras, vigore harum Regiæ ac inuiolabili fide promittimus. In quorum fidem maiorem ac certitudinem, præsentibus

manu

manu Nostra subscriptas Sigillo Nostro Regniq̄ue Maiori muniri iussimus.
Dabantur in Regia Nostrâ Stockholmensi, die decima Decembris, Anno suprâ
Millesimum sexentesimum quadragesimo quinto.

Christina.

L. S.

L. S.

Ioannes Maximilianus
Comes à Lamberg.

L. S.

Ioannes Oxenstirna
Comes Moræ Australis.

L. S.

Ioannes Crane.

L. S.

Ioannes Adler Saluius.

L. S. Nomine Domini Electoris Moguntini Nicolaus Georgius Raigersperger.

L. S. Nomine Domini Electoris Bavaricæ Ioannes Adolphus Krebs.

L. S. Nomine Domini Electoris Saxonicæ Ioannes Leuber.

L. S. Nomine Domini Electoris Brandenburgici Ioannes Comes in Sain & Wittgenstein.

L. S. Nomine Domus Austriacæ Georgius Vdalricus Comes in Wolkenstein & Rodnegij.

L. S. Nomine Domini Episcopi Bambergensis Cornelius Gobelius.

L. S. Nomine Domini Episcopi Herbipolensis Ducis Franconicæ Sebastianus Wilhelmus Meel.

L. S. Nomine Domini Ducis Bavaricæ Ioannes Ernestus IC.

L. S.

- L. S. Nomine Domini Ducis Saxoniae Liniae Aldenburgensis, Wölffgangus Conradus à Thumbshirn, Consiliarius Aldenburgensis & Coburgensis.
- L. S. Nomine Ducis Saxoniae Liniae Aldenburgensis, Augustus Carpzouius D. Consiliarius Aldenburgensis & Coburgensis.
- L. S. Nomine Domini Marchionis Brandenburgici Culmbacensis, Matthæus Wesembecius Consiliarius Elect. Brand. Intimus.
- L. S. Nomine Domini Marchionis Brandenburgici Onolsbacensis, Ioannes Fromholdt Consiliarius Electoralis Intimus.
- L. S. Nomine Domini Ducis Brunsvico Lüneburgici Cellensis, Henricus Langenbeck Consiliarius Intimus.
- L. S. Nomine Ducis Friderici Brunsvico-Lüneburgici Grupenhagenensis, Iacobus Lampadius IC.
- L. S. Nomine Domini Ducis Brunsvico-Lüneburgici Guelphebytani, Chrysostrmus Coler D. Consiliarius.
- L. S. Nomine Domini Ducis Brunsvico Lüneburgici Calenbergensis, Iacobus Lampadius IC. Consiliarius Intimus & Pro Cancellarius.
- L. S. Nomine Domini Ducis Megapolitano-Sverinensis, proprio & tutorio nomine Domini Ducis Megapolitano-Gustrouienensis, Abraham Kayser D. Consiliarius Intimus.
- L. S. Nomine Domini Electoris Brandenburgici, tanquam Ducis Pomeraniae Stetini, Matthæus Wesembecius qui supra.
- L. S. Nomine Domini Electoris Brandenburgici, tanquam Ducis Pomeraniae Wolgasti, Ioannes Fromhold Consiliarius Elect. Intimus.
- L. S. Nomine Domini Ducis Württembergici, Iohann Conrad Varnbüller, à Consiliis Regiminis Secretioribus.
- L. S. Nomine Dominae Landgraviae Hasso Cassellanae Reinhardt Scheffer.
- L. S. Nomine Domini Landgraviij Hasso Darmstadt Ioannes Iacob Wolff à Todenvvart Consiliarius.
- L. S. Nomine Domini Marchionis Badensis Dürlacensis, Ioannes Georgius de Merckelbach Consiliarius.
- L. S. Nomine Domini Marchionis Baden-Badensis, Ioannes Iacobus Datt in Dieffenau.
- L. S. Nomine Domini Ducis Saxo Lavvenburgici, David Gloxin D.
- L. S. Nomine Domini Ducis Württembergici, tanquam Comitis Mompelgardensis, Iohan Conrad Varnbüller, &c.
- L. S. Nomine Dominorum Comitum & Baronum Scamni Wetterauici, Matthæus Wesembecius, qui supra.

L. S. No-

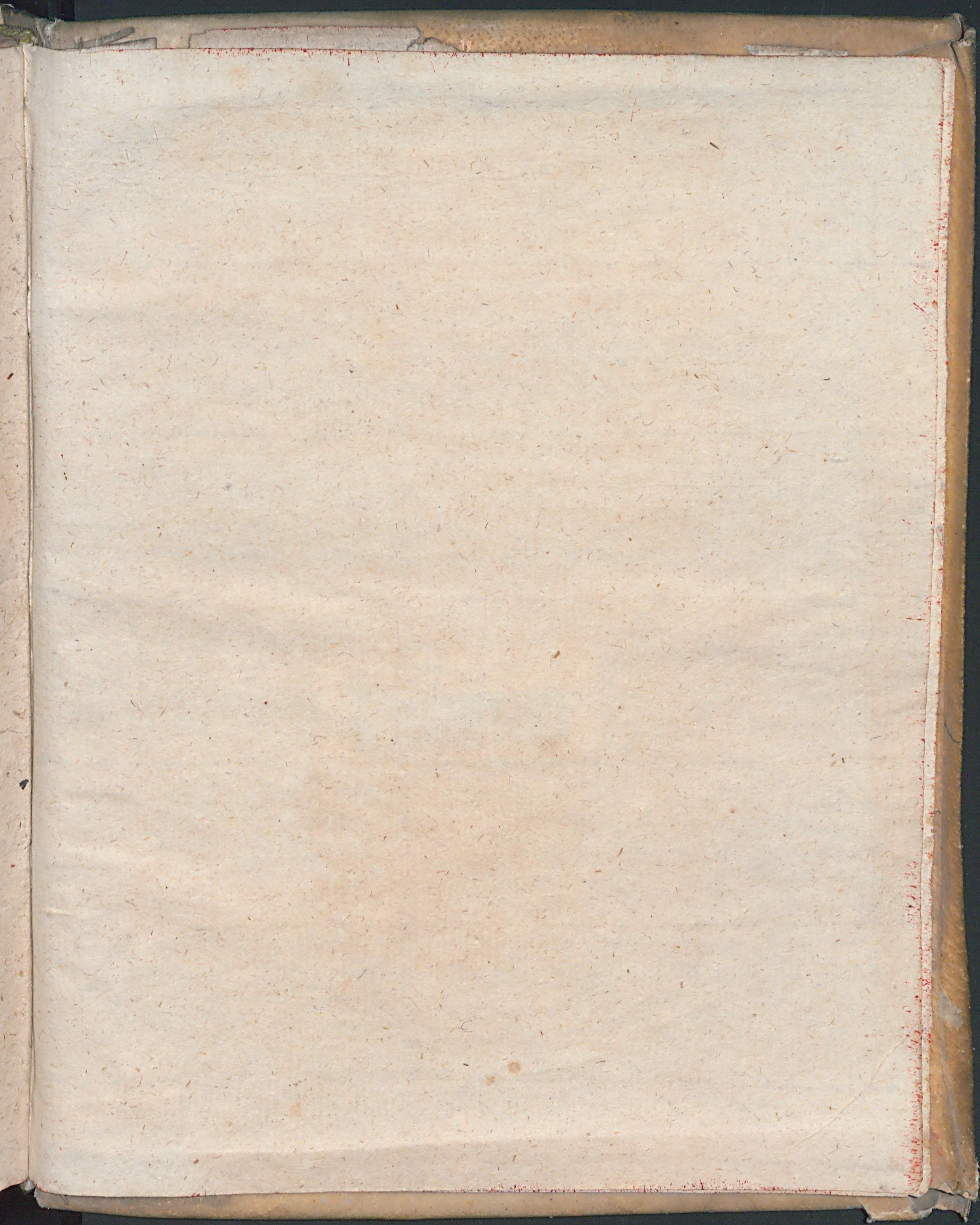

- L. S. Nomine Dominorum Comitum & Baronum Scamni Franconici, Iohann Conrad Varnbüller.
- L. S. Nomine Reipublicæ Argentinensis eiusdem Consil. & Aduocatus Marcus Otto V. I. D. idemque Nomine Ciuitatis Spirensis, Weisenburgensis ad Rhenum & Landauensis.
- L. S. Nomine Reipublicæ Ratisbonensis, Ioannes Iacob: Wolff à Todenvvart, Consil. & Syndicus.
- L. S. Nomina Reipublicæ Lubecensis, Dauid Gloxin U. I. D. eiusdem Syndicus. Idemque Nomine Ciuitatum Goslar & Nordhusen.
- L. S. Nomine Reipublicæ Noribergensis, Iodocus Christophorus Kress à Kressenstein, eiusdem Senator, vt & respectu Ciuitatum Winsheimensis & Schvveinfurtenensis.
- L. S. Nomine Liberarum Imperij Ciuitatum Hagenoæ, Colmaria, Selestadij, Ober Ehenhemij, Keiserbergæ, Monasterij in Valle S. Gregorij, Roshemij & Turinghemij, Iohann Balthasar Schneider, Syndicus Colmariensis, & Oppidi Sanctæ Crucis Præfectus.
- L. S. Nomine Reipublicæ Ulmenensis, Itemque Nomine Ciuitatis Giengensis, Aalensis & Bopfingensis, Marcus Otto V. I. D.
- L. S. Nomine Liberæ Ciuitatis Imperialis Tremoniensis, Georgius Kumpsthoff Syndicus.
- L. S. Nomine Liberarum Imperij Ciuitatum Eslingensis, Reutlingensis, Nordlingensis, Hallensis, Sueuorum, Heilbronnensis, Lindauensis ad Lacum Bodamicum, Campidunensis, Weissenburgensis in Noricis, & Wimpfenensis: Valentinus Heider D.

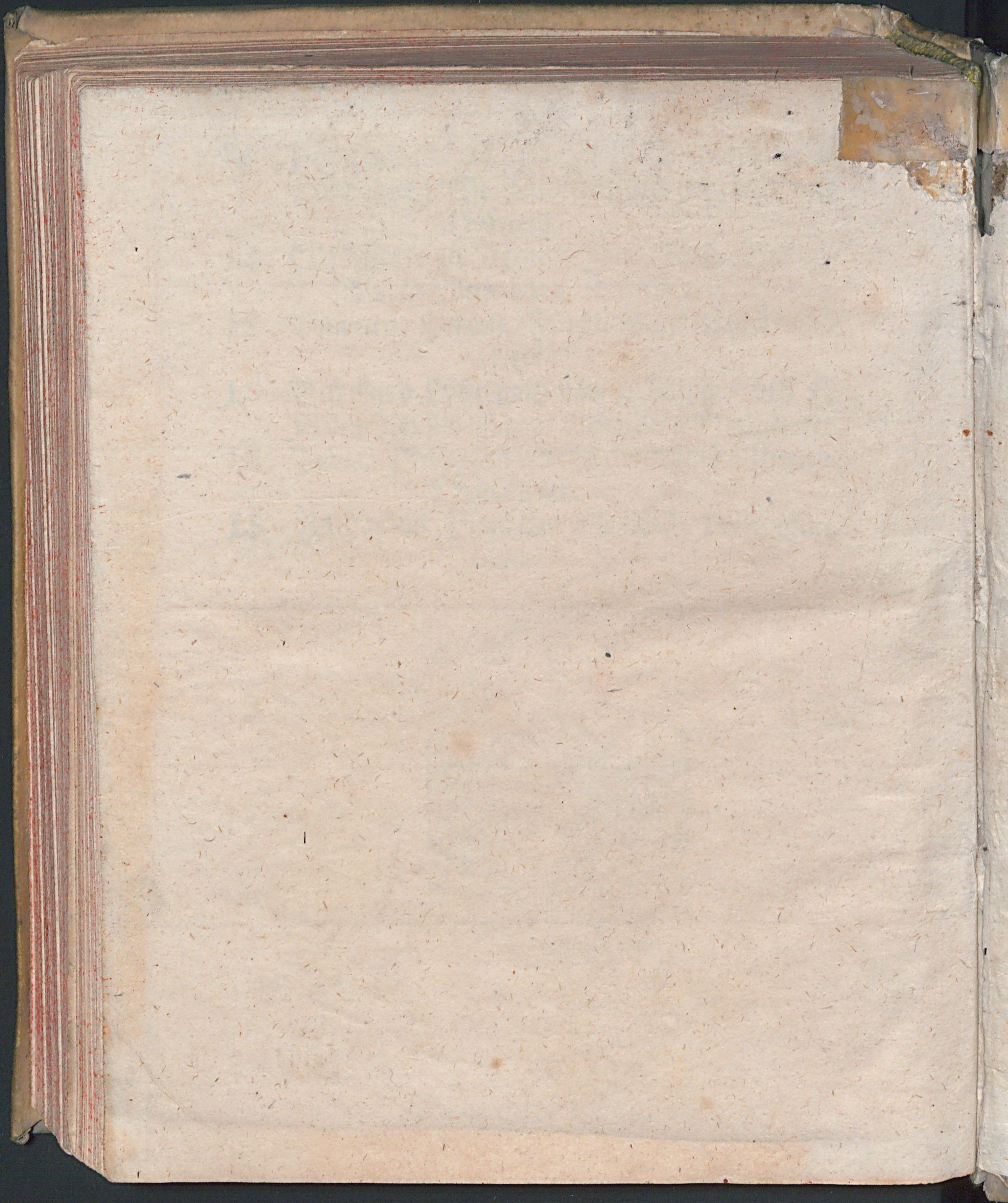
F I N I S.

01

A

6506

ULB Halle 3
002 937 212

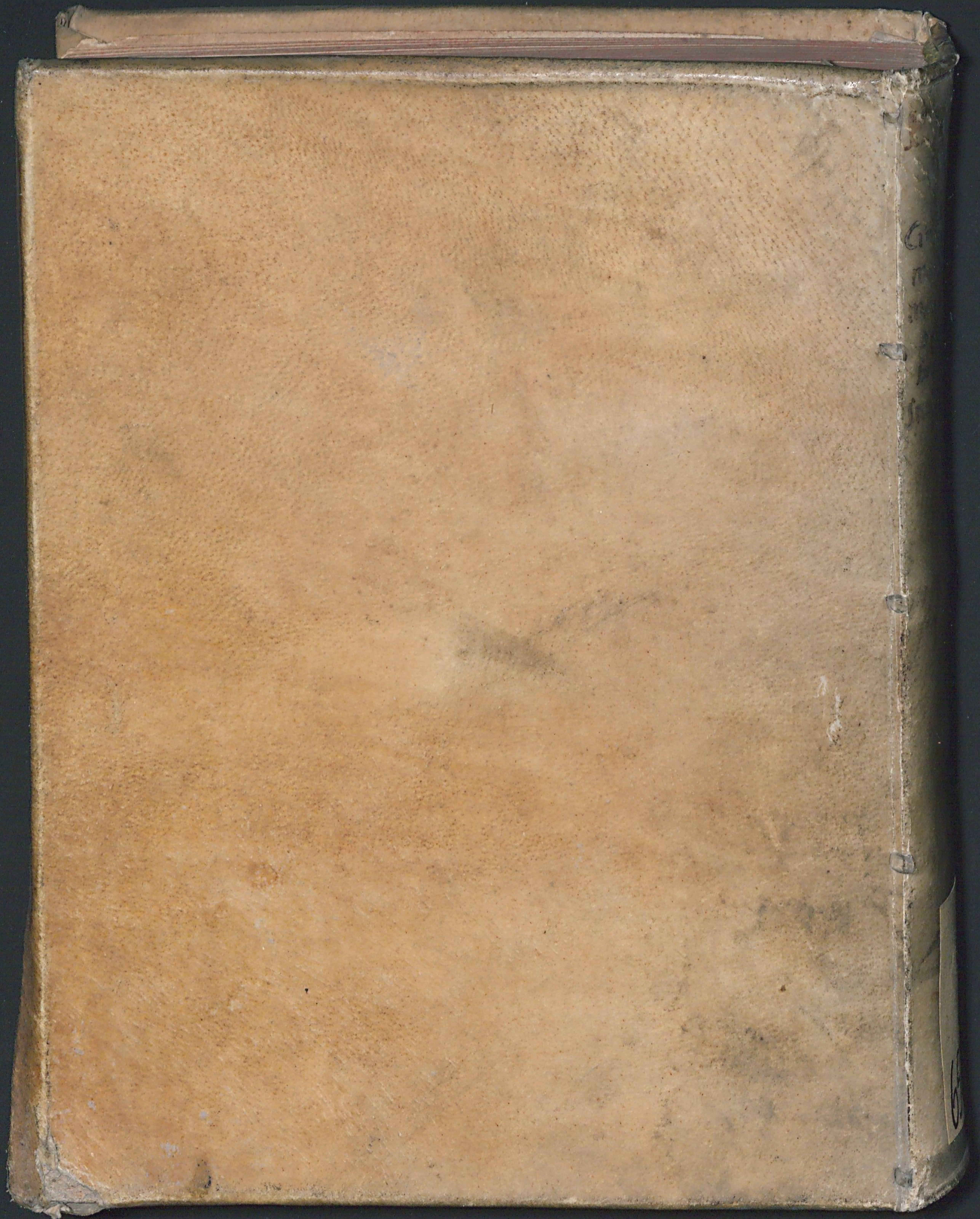

Q

1077

Inches

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

Centimetres

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

MENTVM

C I S,

A

ÆSAREÆ,

T

VEDICÆ

MAIEST.

NON

ij Deputatorum ex-

rum Electorum, Princi-

Plenipotentariis O S N A-

Octobris, Anno 1648.

brundemq; Sigillis

nitum.

quod

Moguntini nuperrimè Mo-

expressum

unc

rapheum Typographi

burgensis

S MVLLERI.

8